

ROMAN

No 24

SISU:

H. Courths-Mahler : Griseldis.
J. London : Mapuhi maja.
H. Goldschmidt : Laulud.
H. Gäfken : Püha õö.
A. Hedenstjerna : Jõuluõhtu nõmmesaunas.
P. Grünfeldt : Noorte laul.
Ulrich Eck : Koduigatsus.
Otto Boettger-Seni : Kõige rikkam.
J. Michnewitsh : Kiikhobu
D. Luschnat : Külaline.
H. Gäfken. Waletajad
R. v. Volkmann-Leander : Kunstlik orel.
Edgar Wallace : Kadunud miljon.

Jõulunumber.

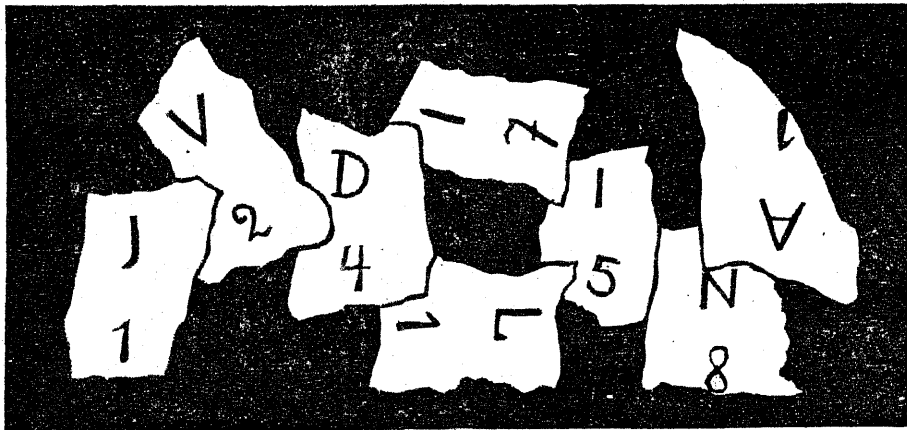

Kirjastus-osaühisus „Arenco“
Tallinn, 1925. IV. aastakäik.

Heindmõistatus

Nr. 24. (90).

Ärijuhi äpardus.

Meie ärijuht oli reisult tagasi tulles kogemata oma bagashi kwiitungi katki rebinud ja nüüd keeldub raudtee walitsus temale kohwreid wäljaandmast.

Juba sellest aitaks, kui katki rebitud tükkidest saaks kwiitungi numbri kokku seada. Aja puudusel palub ta lugejaid teda aidata. Tema oli tähele pannud, et kui numbreid õigesse järjekorda seada, siis annawad nad ühe Eesti wanema kirjaniku sünnipäewa teada: kaks esimest nummert kuupäewa, kaks järgmist — kuud ja neli wiimast — aasta arwu.

Õieti kokkuseatult annawad paberi tükikestel olewad tähed ärasõidu jaama, mis on ühtlasi ka kirjaniku sünnikoha nimetus.

Et lugejatele waewa tasuda, kes teataks talitusele kirjaniku nime, sünnipäewa ja sünnikoha (ärasõidu jaama), on shokoladi wabrik „Kawo“ määranud 3 auhinda, mis loositakse wälja õigete lahenduste saatjate wahel:

1) 7 naela shokoladi; 2) 5 naela shokoladi; 3) 3 naela shokoladi.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. 16, kuni 30. jaanuarini. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaan“ Nr. 4 (94) 1926 a.

„Romaani“ talitus.

ELEKTRI

lae-, laua-, seina-, saali-, keldri-, köögi-,
toa-, tänawa-, kirjutus-, magamis-, söögi-,
eestoa- ja kabinet

L A M B I D

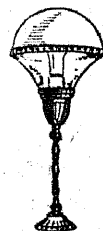
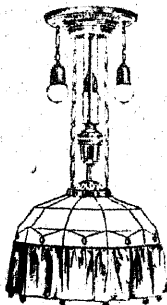
suures walikus.

Hinnad odawad!

Müüme soowikorral soodsatel osamaksu
tingimistel. Wõtame tellinisi elektriwal-
gustuse sisseseadmise peale.

Drommeter & Ko.

Lai tän. Nr. 5.

Ajakiri

Romaan

Neljas aastakäik

1925

Toimetaja:

P. Grünfeldt.

Wäljaandja:

Kirjastus-osaühisus „ARENG“.

Sisu:

1. Ameerika.

- F. Graham, Kaks korda kümme käsku armastajatele. Nr. 2.
O. S. Marden, Rõõmu rohusedel. Nr. 11.
" — " , Mis tähendab optimist. Nr. 20.
" — " , Mõtted.
Edg. Wallace, Radunud miljon Nr. 17—24.
E. A. Poe, Saladusline kast nr. 23.

2. Ameerika-Saksa.

- W. Rhenius, Rocky Pointi postmeister. Nr. 16.

3. Araabia.

- Taki-eddin Haggi, Unistaw armastus. Nr. 14.
" — " , Armunud luuletaja. Nr. 16.

4. Angola neegrid.

- Angola neegrite mõtted. Nr. 2.

5. Austria.

- R. Auernheimer, Kirjutusmasin. Nr. 4.
K. F. Bergauer, Neljas maht. Nr. 10.

6. Balti-Saksa.

- Magda Giess, Peeter Piniigin. Nr. 8.
Karl Körber, Palermo jutlus. Nr. 19.
Fr. Fromhold-Treu, Lahus. Nr. 20.
M. F. Õpetaja kingad. Nr. 20.

7. Belgia.

- E. Verhaeren, Palwe. Nr. 19.
" — " , Wiimne päike Nr. 22.

8. Bulgaaria.

- Iwan Wasow, Kui teaksid sa? Nr. 8.

9. Daanl.

- Karl Ewald, Lapsed. Nr. 2.
" — " , Arimees. Nr. 3.
" — " , Palwe. Nr. 6.
" — " , Weste. Nr. 14.
A. C. Sörensen, Wallaskala jahil. Nr. 5—6.
H. Poi, Põhjamaa Pariis. nr. 8.
H. Aanrud, Kukewõitlus. nr. 18,

10. Eesti.

- Andres Silla, Kodumaale. nr. 2.
" — " , Mõtted nr. 3.
" — " , Küsimused nr. 7.
" — " , Elumures nr. 8.
" — " , Kui kewade ärkab nr. 8.
" — " , Kewadel nr. 12.
" — " , Soome presidendile nr. 13.
" — " , Sinu sõnad nr. 9.
" — " , Minu rikkus nr. 9.
" — " , Omakasu nr. 10.
" — " , Waiksel tunnil nr. 24.
Ed. Wöhrmann, Üle minu koduõue nr. 3.
" — " , Raks laulu nr. 6.
" — " , Istun, mõtlen nr. 20.
" — " , Ei ma leia nr. 4.
K. Kasesalu, Lühemad lood nr. 3, 4, 5, 6, 9, 10, 23.
Ed. Pertmann, Õnne eha nr. 5.
P. Grünfeldt, Talw nr. 1.
" — " , Jäähilled nr. 4.
" — " , Me oleme põhjamaa pojad nr. 5.
" — " , Suurel Reedel nr. 8.
" — " , Suwepühal nr. 11.
" — " , Eesti männad nr. 14.
" — " , Mõtted nr. 15.
" — " , Meil sama siht ja tee nr. 16.
" — " , Sini- must- walge nr. 17.
" — " , Nagu teisedki nr. 19.
" — " , Elusügisel nr. 19.
" — " , Noorte laul nr. 24.
Piiri Kaljo, Kaljo Ilo nr. 11.
" — " , Wennad nr. 15.
Kristiine, Umbusaldus nr. 12.
Joh. Umbliia, Sõdurile nr. 12.
" — " , Kewade aimdus nr. 13.
" — " , Weel pole kadund nr. 22.
H. Adamson, Kuldblond neitsi nr. 13.
Raamat rikastab nr. 13.
J. Weidenstrauch, Prohwet nr. 14—15.

11. Uus-Greeka.

- Kaardimängija nr. 16.

12. Wana-Greeka.

- Xenophon, Kyropeideia nr. 16.

13. Hiina.

- Pu Sung Ling, Joogiseitsiline nr. 8.
Müüdüd wari nr. 21.
Jü-leheke nr. 18.

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.	KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENG“.	1/1 lhk. M. 3500.—	1/4 lhk. M. 900.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	TALITUSE ADDRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—
1/4 „ (6 nr.nr.)	„ 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—
1 kuus (2 nr.nr.)	„ 80.—	(üks B Laenu-panga majas).		Tekstis 50% kallim.
Üksiknumber	„ 40.—	Telefon 12-53.		

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. 24 (90)

Detsember 1925

IV aastakäik.

Grifeldis.

Saksa kirjaniidu D. Courths-Mahler'i romaan.

14

Kas ei tunnud sa seda kunagi, kuidas mu süda sinu järele igatses? Tumm olin ma kuni tänaseni, aga mu süda korjus su järele. Sa ei märganud seda — ja kui sa seda wiimaks märkasid, siis saatsid sa mu wälja.

Ma tean, sa tahab seda blond wõlut oma naiseks teha. Aga ka temale ei pea osaks saama see õnn, mille pärast ma asjata olen tegutsenud. Ta peab ühes minuga surema, ma ei luba sind kellegile teisele ja teda wähemalt weel siin, kuna ma tean, kui wäga sa teda armastad. Ja sa ei saa kunagi teada, kuidas ta suri. Ta kaob su elust nagu wari. Sa ei saa teda kunagi enam näha, ei elus ega surmas.

Ta luuras mulle järele, see blond wõlu, et su süütust päewawälgele tunna. Ma ei luba seda, et tema sulle seda head teeb. Ma ise tahan sulle wiimast korda seda head teha. Minu läbi pead sa oma ausa nime tagasi saama, nagu sa selle minu läbi kaotasid. See on mind kõige enam piinanud, et seda sinule peid'n tegema.

Näita seda kirja lohtus. Nad peawad saama mu tunnistuse. —

Sellega tunnistust ma õiglaselt, et olen krahwinna Alice Treuenfelsi surmanud. Ma toimetasin kõrwale kihwti pubelitesest, mis krahw Harro oma kirjutuslana salasahhilis peidus hoidis. Tol õhtul, kui ta oma naisele, parun

Dalheimile ja muile pubelitest näitas, jälgin talle salaja. Kõrwaltoast peeglist nägin, kuidas ta salasahhili awas ja pubelitse sinna sisse pani. Õhjel hiilisin tema töötuppa ja kättin enesele ühe wäikese pubelitse, mida ma tarwitasin. Ma nägin kord, kui kergelt mu sugulane ühe jahikoera selle kihwti kabe tilgaga surmas. Sellest päewast saadik iga õhtu seda kallist wedelikku omandada, muidugi esmalt ainult selle mõttega, et sellega ise ennast kõigest kannatusest wabas-tada, kui see mulle wäljafannatamatuks muutuks.

Aga kui ma nägin, kuidas Alice Harrot ikka enam ja enam piinas, siis tuli mul kiusatus. Miks ei peaks parem tema surema, kes teda wiletsaks teeb, kui sina, kes sa teda õnnelikuks tahaksid teha oma armastusega? Nii kättin eneselt.

Ja ma kujutasin enesele nii heledates wärwides ette, kuidas siis oleks, kui Harro abitaasaks saaksin, et mõte, krahwinna hulata, mind warsti sellega enam wiivitada ei lastunud. Ma ootasin ainult soodsat juhusit. See pidi nii wälja tulema, nagu oleks krahwinna oma elu enesetapmisega lõpetanud.

Ja juhus tuli. Mõlemate abitaasade wahel oli õnne katastroof, Alice oli süüdi ja Harro tegi talle kolemaid etteheitel.

Siis tegin ma seda.

Minult minule teatub sala seinakapi läbi krahwinna magamistoas läks mul korda näge-

mata ta weiniklaasi kihwti ti'gutada, sel ajal kui ta weel kõrvaltoas riietamislaua ees istus. Selle seinakapi ja'aduse leidfin ma kummalisel viisil üles. Lugefin ühel õhtal perekonnakroonikat ja tulin kohale, kus üks leht puudus. See oli kroonikast wälja lõigatud. Ja just see puuduw leht humitas mind. Ma oisfin raamatukogust ühest kastist, milles wanu kirju ja dokumente alal hoiti, seda lehte ja leidfin ta. Mõni meie esivanematest oli selle wst mõnesugustel põhjustel wälja rebinud ja siin alal hoidnud, et ta mitte kaduma ei läheks. Sellest leidfin ma seinakapi ja'aduse ja kui õigele teadmisele tulin, häwitasin ta ära. Keegi peale minu ei tohtinud seda saladust teada saada. Kas see ka sinule, wiimasele krahw Treuenfelsile teadmatuks jäi, seda uurisin ma hoolega järele. See võimaldas mul läbi wiia oma plaani — surmata krahwinnat — ilma et mind selles wõidakš kahtlustada.

Järgmisel hommikul leiti ta surmalt. Ma armestasin sellega, et ustakse enesetapmiseksse, kuna omelt kihwt alles siis wõiks weiniklaasi tulla, kui krahwinna üksi oli ja keegi enam tema juure ei läinud. Rahjaks tuli see teistiti. Süüdistati krahw Harrot. Ma olin meeleu hirmust ja ärritusest, ehk küll ma oma tegu kahteseda ei wõinud. Sest krahwinna Alice oli oma jurma ära teeninud. Aga et kahtlus krahwile langes, see tegi mu pea hullumeelseks. Sinna juure tuli weel see, et mul sellel teel krahwinna magamistoas juure üks sõrmus ära kadus, mille ma tegewuspaiga läheduse wõisfin jätnud olla ja mida ma omelt otsida ei julenud, kuna hrm mind sellest kohast eemale hoidis.

Oleks krahw Harro süüdi mõistetud, siis olefin oma teo üles tunnistanud. Aga et ta wabaks mõisteti, kuigi tõenduste pundusel, siis waitisin ma.

Ma lootsin, et nüüd, kus ta üfsilbuses peab olema, kõik minu kasuks muutub ja tahtsin oma armastusega talle kõik, kõik olla. Ma lootsin teda kätte saada, ja wast oleks see mul ka forda läinud — kui mitte see h'ond wõlu poleks tulnud. Ta wõitis Harro südamet ja ma pidin pealt nägema, kuidas ta mängwalt mu mõrtjutatöö awalikusele tahtis tulla.

Siia juure tuli weel üks asi. Ma märkasfin, et Grisfeldis von Ronach mind ei usaldanud, et ta mulle järele luuras.

Seal wõitlesin ma meeleheitel kõigi kuraditega oma rinnus, mis mind uuele mõrisulatööle k'hubatib. Aga kui tulin teadmisele, et ta mu süüdi teadis, kui samuti ka teadfin, et krahw Harro teda armastas ja mul enam lootust ei wõinud olla ta armastusele, — siis o'i minus

kindel — ma tahtsin surra — aga ka tema pidi mulle jälgima alla pimedasse ol'matusse.

Ja nii wõisin ka selle tüdrukut surma. Kuidas ta häwitasin, sellest ei tarwitse keegi teada. Ma lasfin ta kaduda ühte lossi salajasse hoiuruumi, millest ainult mina tean. Seal leiab ta oma haua. Ja mina o'len kätte tasunud. Ma ei palu kelleltki andeks — ka Harrot mitte. Sest jääraseid piinu ja walusid, nagu mina kannatanud, pole ta kunagi näinud. O'leks ta mind armastanud, siis oleksfin ma hea ja waga olnud, et ta mind aga ära põlgas, awas end põrgutuli mu hingeks. Ma olen lõpmatu armastanud ja lõpmata kannatanud.

Ja nüüd mõistan ma ise enese üle kohut. Kihwtist, mille enesele warastasin ja millest ma krahwinna Alicele andsin — jätkub weel küllalt minu jaoks.

Kes teist on süütu — loeb meieisat mu waelele hingele. Kes palju armastab — sellele antagu palju andeks.

Beate Dorothea K'aara
komtesš Treuenfels."

Kirjutatud 24. juulil 1913.

Treuwuse pani krahw Harro selle kirja kdest. Waadates selle naise hinge sügawusse, kohutus waldas teda, waewalt julges ta rõõmustada, et ta süütus nüüd selgeks oli tehtud. Kadunud naise sõnad lasusid weel liig raskelt ta hingel. Kümawarin jookkis tal üle koha, kui mõtles, mis oli määratud Grisfeldile. Kui nüüd Grollmann koputamist poleks kuulnud woi tähele pannud — kui Grisfeldis omas hirmsas wanglas oleks hukkunud?

Ta hüppas üles, et põgeneda nende mõtete eest. Ja need mõtted surmasid temas igasuguse kaastundmuse Beate wastu. Et see oma elu wiimasele minutil ometi, weel oli kahtse-
nud ja temale hüüda tahtis „Päästa ta“, seda ta ei teadnud ja ta oleks ka küll waewalt oma otsust pehmenanud. Tal oli tung minna oma toa ukse juure, kus Grollmann weel wahis oli. Kas Grisfeldis magas? Kas o'i ta üle saanud rasketest tundidest, ilma et need ta terwisele wiga oleks teinud?

„On seal sees kõik rahulikult jäänud, Grollmann?“ küsis ta.

See naeratas. Nüüd, kus ta teadis, et preili von Ronach tema herra pruut oli, sai ta alles aru, kui rahutu see noore daami kadumisel oli o'lnud.

„Herra krahw wõivad päris mureta olla. Kümne minuti eest oli Henriette siin wäljas ja ütles, et armuline preili on wiimaks magama jäänud. Täki aega on ta muidugi ärkweel lomanud ja wahetewahel äkki hirmunud üles laranud. Henriette on ta afeme teinud kom-

teskise kõrwale. Nad lamawad mõlemad kõrwuti kästikäs ja magawad sügawalt ning rahulikult."

Seal lendas õrn, õnnelik naeratus üle Harro juu. Ta pani oma käe truu teenri õlale.

"Grollmann — nüüd tuleb mu süütus ometi päewawalgele. Preili von Ronach on mu naise õige mõrtsuka leidnud."

Grollmann waatas niiskete filmadega oma herrale otja.

"Seda wõin ma juba arvata, herra krahw. Jumal o'gu tänatud, et meie armulise preili koputamist kuulsiime."

"Jah, Grollmann — ja seda ei unusta ma mitte kunagi, et teie koputamist lihtsalt tähepsanemata ei jätnud."

"Seda ei wõinud, herra krahw olid ju kuulnud, kui kummaliselt tungiwalt see koputamine kõlas. Mulle paistis kofe, nagu peaks see midagi isearalikkude tähendamata. Jumal tänatud, et see weel liig hilja polnud."

"Jah — Jumal tänatud! Aga sa ei tarwitse enam siin wahti pidada. Iffit, kelle eest ma seda tuba tahtsin walwata lasta, pole ju enam elus. Ja ma saan siin nüüd mujal tarwitada. Täna õõsel ei saa meie üldse puhkama minna. Politseinikud peawad warsti siin olema."

Herra ja teener läksid alla eestlotta. Krahw Harro astus wälja trepiefielse. Sügawalt tõmbas ta enefesse leiget suweöö õhku. Ja ta filmad ekfifid tacwas, mis sätendas misjonite tähtede ehtes.

Ta südames oli sügaw, õnnis rahu, ja ainus wari, mis ta õnnetaewast fattis, oli mõte Beatele. Et üks krahwinna Treuensfels nii kolebat mõrtsukatööd oma hingele wõis asetada, oli talle ometi walus.

"Ma usun, ta oli haige, polnud enam päris otsuswõimalikne. Seda ma arwan," mõtles ta.

Pool tundi hiljem jõudis politseikommissjon kohtuarstiga päralt.

Asjale anti seaduslik käik. Krahw Harro pani ette kirja, mis komtefs järele oli jätnud. Herrad — need oiid samad, kes tol korral krahw Harro olid wangistanud — soowisid talle müstilisest asjast selgenemise puhul õnne.

* * *

Kui Griseldis järgmisel hommikul wäga hilja üles ärkas, peale kosutawat, wärskendawat und, seisis Henriette ta woodi ees ja hoidis naeratades suurt, wärsket kimpu puna-seid roose.

"Herra krahwilt armulisele preili pruudile."

Griseldis ajas enese üles ja peltis oma hõõguwa näo karastawaisse lilledesse. Ja seal ärkas ta Gilda, tõusti päris kofkunult istuma. Ta waatas suurte filmadega Griseldisele ja hakkas siis heledalt naerma.

"Ah, Griseldis — küll on naljakas — seal seisab üks woodi minu oma kõrwal ja sina oled seal sees — ja õõsargis. Sa pole ju ometi haige?"

Griseldis tõstis ta oma woodisse ja kallistas ning suudles teda.

"Aga kuidas said sa siia? Miks sa ei maga omas toas? Ja kus olid sa üldse eile? Nüüd tean ma jälle, et olid ära läinud ja enam waga ei tulnud. Kus sa ometi olid?"

"Ma olin ära ekfinud," ütles Griseldis — nii oli ta krahw Harroga kofku rääkinud. Gilda ei tohtinud midagi neist hirmsaist asjust teada saada, et pahad mõjud ta pehmet, noort hinge ei koormaks. Gilda wõttis aga Griseldise lapselombel põhjaliku ütlekulamise alla. Polnud kerge teda rahuldada. Henriette korraldas wahapeal Gilda riideid. Tema kui ta kogu teenijastond oli krahw Harrolt läsu saanud preili von Ronachile ja ka Gildale waitida sellest, mis möõbunud ööl oli juandinud. Ta tahtis sellest Griseldisele ise ettewaatlikult teadustada ja Gildale täiesti waitida. Kuttu tegid nüüd Griseldis ja Gilda tualetti ja walmis olles — mõlemad walges kleidis — läksid nad alla söõgituppa.

Siin ootas neid krahw Harro juba täff aega; õrnalt särawail filmil astus ta neile wastu, suudles Griseldisel südamliselt lätt ja wõttis Gilda süle. Rahutu ja unetu õõ tagajärjel oli ta wõhe kahwatu. Aga ta filmist säras õnn.

Gilbat süles hoides ja Griseldise lätt oma hoibes seisis ta laua juures.

"Mu Gilda — nüüd oleme mõlemad tagad ja hoitame Griseldist kinni, et ta mitte enam ära ei jookse, nagu eile. Kas teeme seda?" küsis ta Gildalt.

Eee nitutas energiliselt pead.

"Jah, isa, meie ei igakse siis enam nii wäga ta järele. Ta ei tohi enam üff metji minna ja ära ekfida."

"Ei, seda ei pea ta muibugi enam tegema. Ja tead sa, mis me teeme, et ta päris kindlalt ja alatiseks meie juure jääb?"

"Ja mis siis?"

"Meie palume teda lihtsalt, et ta sinu armsaks emaks saaks. Tahad sa seda?"

Gilda waatas imestanult mõlemile inimesele otja.

"Kuidas saab seda teha, isa?" küsis ta lapelikult.

„Waata — Grisfeldis saab nüüd mu naiseks, siis on ta sinu ema.“

Gilba plaksutas käsi.

„Jah, isa, kas see aga läheb nii?“

„Jah, mu armas — see läheb — ja Grisfeldis tahab ka hea meelega sinu ema ja minu naine olla.“

„D — siis peab ta juba õige pea selleks saama.“

Ja Gilba ambas Grisfeldise ja krahw haaras nad mõlemad oma kätesse. Tulid õrnad suudlused ja laiputused. Istuti kolmest hommikueinet võtma,

Seal küsis Gilba:

„Aga kus on tädi Beate? Kas ta ei tule jõmma?“

Grisfeldis muutus äkki kahwatuks ja waatas kartlikult, lohutawa pilguga, uksele.

Krahw Harro haaras tugevalt ja soojalt ta kae.

„Nahu, minu Grisfeldis — mina olen sinu juures. Ja Beate, tema pole enam meil — ta on ära sõitnud.“

Grisfeldis waatas talle rahutult otsa.

„Ta on ära?“

Krahw andis märku, tähendades Gildale.

„Jah, Grisfeldis — kangel ära — meie pärast räägitse selle üle.“

Nad lõpetasid nüüd ruttu hommikueine ja läksid wälja parki.

Täna ei pidanud õppetunde olema. Krahw tahtis, et Grisfeldis nüüd mõned päewad rahu ja puhkust saaks. Nii sai Gilba ootamatult loolikaheaja ja rõõmustas lapsekõmbel selle üle.

Kui Gilba nii hüpatas oma isa ja Grisfeldise ees eemale jooksis, mõttis krahw Harro oma pruubi kae alt hinni ja teatas talle ettevaatlikult komteessi kraagilist otsast, ja andis lugeb kirja, mis see järele oli jätnud.

Seal nõrgustid pisarad Grisfeldise silmist.

„Ah, Harro — armas Harro, et on olemas inimest nii õnnetu, et nad delateks peawad muutuma! Ma ei saa teha süüdistada, ei saa talle keelata oma kaastundmust. Anna talle andeks, nagu minagi seda tahan teha. Ta on ise enese üle lohut mõistnud ja on lepitunud, mis ta on teinud.“

Krahw haaras ta tugevalt oma kätesse ja suudles teda.

„Mu suur südamlis Grisfeldis! Sa jääd isesele truuks. Ma teadsin, et sa nii räägitsid. Et ma sind nüüd terwelt ja wigastamata oma kae kõrwal wõin hoida, on mul wõimalik talle andeks anda, muudu — ah, sa mu walgus ja päike — selle, „mutdu“ peale ei saa ma ilma lohutufeta mõelda.“

„Ei, armas — ära mõtle enam sellele, mis mõõdas. Jumal on mind armuliselt hoidnud, sind halwasti kahtlusest wabaistanud — ta õgu tema waesele hingele armultne.“

Gilba tuli hüpatas juure ja tahtis ka osa saada neist kallistustest. Ta isa ja Grisfeldis mõtsid ta eneste wahele kae kõrwale ja nii samussid nad kolmest südamlikus armastuses järwale sumehommikule wastu.

Kui nad sellelt jalutuskäigult koju tulid, peatus paraaditrepi ees üks ratsanik — parun Dalheim.

Ta hüppas hobuselt ja tuli neile wastu.

„Jumal tänatud — ma ei tarwitsse küsida, kas elusalt ja terwelt koju olete jõudnud, m armuline preili,“ ütles ta teretades Grisfeldiseleu

„Sa wõid mulle õnne soowida, Fritz — preili von Ronach on minu pruut. Ja mul on sinule palju jutustada,“ wastas krahw.

Parun suudles Grisfeldise läti.

„Mu südamlis õnnejoow, herrased. Pean tunnistama, et ma täna suures rahutuses Dalheimist siia tulin. Kuulsin igasuguseid segaseid asju. Inimesed ajawad kõiksugu jutte õnnetest juhtumistest ja poliitiseikomisjonidest. Mul langes nagu kiwi südamele, kui teid rahulikult koos nägin tulemas.“

Krahw Harro surus oma sõbra läti ja näitas salaja Gilda peale.

„Sa saadad mind mu tuppa, Fritz. mul on sulle palju jutustada. Grisfeldis, sa wõist kirjutasid wahepeal St. Mariasse?“

„Ja, Harro, seda tahan ma teha. Gilba tuleb minu juure. Kas läheb nii, mu armas laps, sa aitad mul kirju kirjutada?“

Gilba oli lohe nõus ja herrad lahkusid ning läksid krahw Harro töötuppa.

Siis jutustas krahw Harro üksikasjaliselt kõigest, mis oli sündinud sellest saadist, kui ta eile Dalheimist oli lahkunud.

Ta nättas talle ka Beate wilmast kirja. Parun Dalheim oli sügawalt liigutatud ja laelustas oma sõpra suures ärewuses.

Krahw Harro jutustas talle nüüd ka, et komteessi suruueha alles hommikul loibuajal lohtuliku wormi täitmiseks loõfikabelisse on toimetatud. Seal pidi ta lamama kuni wasselt hauda sängitamiseni. Ta pidi paigutatama seal lamawate krahwide ja krahwinnade Treuenfelside kõrwale.

Selle teemi lõpetades ütles krahw Harro:

„Nüüd on mul sinule suur palwe, mu armas Fritz. Olewatel põhjustel ei taha ma oma pulmi Grisfeldisega mitte kauaks edasi lükata. Wõib arvata, et ma teda mitte hea meelega oma silmist ei tahaks lasta ja Gildat ei saa ka temast lahutada. Siiski kulwad

mõned näbalad, kuni kuulutamine ja igasugused wälimised asjad on korraldatud. Kuid minu pruut ei wõi Grisfeldis senini Treuenfelsis olla. Oma lähewuses tahaksin teda aga hoida. Kas arwab, et sinu armas, austatud ema on nii hea, ja wõtab mu pruudi ja Giida Dalheimi ja oma kaitse alla, kuni nad sealt koju wõin tuua?"

Parun nikutas sätawalt silmil pead.

"Muidugi teeb seda mu ema südamest hea meelega, ühtlasi rõõmustades juhuse üle oma ülalpidamist sinu wastu heaks teha."

"Siis tahan ma pärast koha sinuga koos Dalheimi ratsutada, et su emale oma palwet isiklikult ette kanda. Näüd ei tarwitse ma ju, Jumal tänatud, ennast enam aralt teie majast eemale hoida."

"Hea, Harro — ma rõõmustan lõpmata, et see koha aeg sul nüüd seljatoga seishab. Siis tule — ratsutame Dalheimi. Aga külas lähen ma postiagentuuri ja saadan koha telegrammi oma pruudile. Sa lubad, ma kirjutan selle siin sinu laual koha walmis. Ma tohin ju Tillyle teie kihlusest teatada?"

"Muidugi, see pole enam saladus."

Siis kirjutas parun Dalheim telegrammi. See oli järgmine:

"Kallim Tilly!

Krahw Harro Treuenfels ja Grisfeldis von Monach kihlatud. Tart Tilly! Krahw Harro süütus selgitatud, tänu Grisfeldise waewale. Grisfeldis kuni pulmadeni Dalheimis. Üksilastjad kirjateel.

Sinu Fritz."

"Nii," sõnas ta rahuldatult, "Tilly poleks mulle seda kunagi andeks annud, kui ma tunniigi kauem selle teatega olesin wiivitanud. Ta peab seda otselohet teadma."

Nüüd jätsid mõlemad herrad Grisfeldisega jumalaga. Ta kuulis, milleks krahw Harro Dalheimi läks.

"Kas ei saa ma teile ja teie proua emale mitte loormawaaks?" küsis ta parunilt.

See suudles ta lätt.

"Kas ei aima teie, kui õnnelikud me wõime olla, wõides krahw Harrole seda wäikest heategu lubada, mis meile pealegi ise juba suurt rõõmu walmistab?"

"Tähenadab, ma wõin teie lahkust ilma kahkluseta wastu wõtta?"

"Seda wõite teie muidugi. Ja palun — lugege, mis ma nüüd Tillyle telegrafeerin."

Grisfeldis luges.

"Miks „tart Tilly“, herra parun?" küsis ta punastades.

"Kuna mu tart Tilly koha märkas, et mu sõber Harro teie wastu mitte ükskõikne polnud."

Grisfeldis naeratas.

"Siis igatahes — siis peab „tart Tilly“ jääma."

"Ma tulen nii ruttu kui wõimalik tagasi," sõnas krahw temaga jumalaga jätt. S.

See waatas talle oma päiteesilmadega sügawasse südamesse.

"Nagemiseni, mu Harro!"

"Nagemiseni, minu Grisfeldis!"

Herrad ratsutasid minema ja Grisfeldis lõpetas oma kirjad ema Annale ja tädi Agnesele.

Ema Annale teadustas ta täielikult kõigest, mis oli sündinud ja palus seda kirja ka tädi Agnesele näidata ja asutusdaamidele jutustada sellest, mis ta heaks arwas. Kõige pealt aga tahtis ta neile teadustada oma kihlusest.

Kiri tädi Agnesele oli aga märksa lühem. Ta kõlas järgmiselt:

"Mu kullane täditene!

Sinu Grisfeldis on krahw Harro von Treuenfelsi pruudiks saanud. Kuidas see kõik on tulnud, seda saad teada kirjast. mis ma ema Annale kirjutasin. Sulle tahan ainult veel öelda, et ma ütle mata õnnelik olen. Mu peigmees tuleb homme wõi ülehommel St. Mariasse, et sinult ametlikult mind paluda. Ta rõõmustab sind, mu kullane täditene, tundma õpida ja ema Annat terwitada. Muidugi peab sa talle kõik mu armsad asutusdaamid ette seadma, et kõik mu armsad kasuemas mulle oma õnnistuse wõiksid anda. Mu peigmees ei taha meie pulmadega pikemalt wiivitada, kui see tingimata tarwilik. Nii on meie pulmad wist küll juba septembri keskel ehl lõpul. Nii kauaks jään ma Dalheimi paruni proua Dalheimi kaitse alla, kes ju, nagu tead, Tilly von Sarnowi ämm on. Et Tilly ka oltobrits mehele lähed, saame meie mõisanaabriteks, mis mind väga rõõmustab.

Mu peigmehe wäike täditene, nüüd sa minu armas laps, tuleb ühes minuga Dalheimi. Ja kui tulewalwõi üle tulewal näbalal üks õige ilus päew on, siis tulen oma armsa täditeselega autol St. Mariasse, et wõiksin teda teile kõigile esitleda.

"O ja mu kullane täditene — kui ilusaks, toredateks on mu elu muutunud! Kuid seda mu waene, wana isa weel üle oled elanud! Ma tänan armast Jumalat sügawast südamest oma suure, fätendawa õnne eest. Ja nüüd midagi imeilusat, mu täditene. Mu peigmees soowib, et sina omad päewad Treuenfelsi

loosis lõpetaksid. Et sa mind nii armultselt vastu võtsid, peab sul nüüd nii hea olema kuni su elu lõpuni, nõnda kui meie seda saame võimaldada. Sa pead alati meie juures olema. Täheleb, walmista ennast juba selleks ette.

Oma pulmi pühitseme meie muidugi väga waitelt. Suurt pidustust ette võtmast keelawad juba asjaolud enesest. Meie oleksime ka krahwinna Alice'i seinaaasta ära oodanud, kui mul kodu oleks olnud — ja kui mitte mu Harro ja mu wäikene Gilda mind nii väga ei wajak. Jah, mu täditene — nad wajawad mind nagu päikest elamiseks — nii kinnitab mu peigmees. Ja see teeb mind nii rõõmsaks, et kõik paha unustan, mis wiimati sinu üle elasin. Oma Anna ja sina, teie peate meie pulmalised olema. Ja sina jääd siis tohe Treuenfelsi. Loode-tawaasti saab ema Anna, nagu waremalki, armas külaline olema. Treuenfelsis. Ja asutusdaamilesti wõin ma ka üksteise järele mõneks nädalaks külla paluda, kui rewansh selle eest, et nad mind asutusse külla kutusid. Et mitte põhjust anda rahulolematusteks, wõetakse lihtsalt loosi. Nõnda nagu loosi järele wälja kukub, tulewad nad üksteise järele.

Ja sellega peab küllalt olema täna. Mu tütrekene kaotab juba kannatuse. Druusüdamlikus armastuses, mu täditene, terwitab ja suudleb sind

Sinu õnnelik Griseldis."

* * *

Griseldis leidis paruniproua Dalheimi pool südamliku wastuwõtu. Ja krahw Harro sõitis St. Mariaasse ja tõi Griseldisele palju südamlike terwitusi kaasa. Kogu asutus oli pea peal seisnud rõõmsalt ärewusest. Krahw Harro oli pidanud ühiseft lauaft osa wõtma ja alalõpmata Griseldiseft jutustama. Loostmine oli parajasti käimas olnud ja ema Anna oli naerdes kinnitanud, et wähe oleks selle loostmise juures aukasti talitatud, kui mitte tema nii tähelepänelik poleks olnud. Igaüks on tahtnud esimest numbrit lõmmata.

Kui Griseldis siis järgmisel nädalal oma tütrekefega St. Mariaasse külla tuli ja teda hõiskamistega vastu wõeti, teatas ta neile, et iga korraga nelj neist koos Treuenfelsi pidid tulema, et kõik warsti järjelorda tuleksid.

Seda teadaannet terwitati rõõmuga. Griseldis ja Gilda oleksid pea kallistusse uppunud, ja muidugi unistasid asutusdaamid kõik krahw Harrost. — — —

20. septembril laulatati Griseidib von Monach ja krahw Harro Treuenfels täielises waituses. Külalistena olid juures perekond Sarnow, parun ja ta ema, tädi Agnes ja ema Anna.

Tuli väga palju südamlike õnnesoowe. Igaft küljest katjusid ustawust murdnud sõbrad ja tuttawad krahw Harrole näidata, kui väga nad selle üle rõõmu tundsid, et ta süttu oli. Nende nädalate jookul olid nad kõik kohale jõudnud ja katjusid jõudu mõõda heaks teha, et ennast kangel olid hoidnud siis, kui krahw Harro süttus weel oli selgitamata. Muidugi kirjutasid siis kõik ajalehed Treuenfelsi loosi sündmusiest.

Griseldis ja krahw Harro olid lõpmatu õnnelikud.

Oma pulmapõewa hommikul tuli Griseldis Gilda ja paruniproua Dalheimiga Treuenfelsi loosi tagasi. Paruniproua oli krahw Harro palwel noore pruudi kaasawara eest hoolitsenud. See oli wälja pandud tubades, kus Griseldis pidi elama. Ta oli ühe krahwinna Treuenfelsi wäärtline. Griseldis rõõmustas kõikide nende wäärtuslike asjade üle, millega ta Harro armastust tahtis ehtida. Rõõmuga wõttis ta kõik temalt vastu. See ei piinanud teda sugugi, et ta waene oli, sest ta teadis, et üks on oma armastatud mehega ja et wälised asjad ei tarwitsemud ta armastuses mõõduandwad olla. Enne kui teda pruudikieidi, mirtjärja ja looriga ehtima hakati, jooksis ta alla eswanemate saali. Ta wõttis kaasa mõned lilled, millega krahw Harro ta toad riiklikult oli lastnud kaunistada. Nende lilledega astus ta krahwinna Alice'i eluuruuse pildi ette. Ta kinnitas nad raamile tema jalgade ette ja waatas üles ta iluassse näkku, milles kunstnik meisterlikult oli kujutanud ta tujukalt mõjuwat iseloomu.

"Dieb sa nüüd rahu leidnud, ärafeletatud waim? Ma tänan sind, et sa mulle hea olid ja mulle tee näitaksid, millel ma krahw Harro süttust wõisin tõendada. Ole mu vastu ka edaspidi hea. Ma tahan su lapsele truu, hea ema olla ja teda õpetada armastusega sinu peale mõtlema; sest kui sa ka oled efitnud, siis oled oma warase surmaga walju karistuse pidanud kandma. Ja sa oled seda heaks tahtnud teha sellega, et mulle unes ilmusid. Jumal kinkigu sulle rahu!

Nõnda kõneles ta pildiga. Ja kui ta sellele veel kord kummardus, langes septembripäevese tiir krahwinna Alice'i näole. D. i. nagu naeratats see

Siis läks Griseidits rõõmsa südamega ja laskis enese ehtida laulatuseks. Kui ta pärast oma peigmehe kõrmal wäheste pulmaliste hulka astus, paistis neist kahest inimesest õnnewalguks, et kõik südamed sellest liitutatud olid. —

Krahw Harro ja ta noor naine elasid nii õnnelikult, et Griseidits kord oma abikaasale ütles :

„Ma mõiksin hirmu tunda oma õnnesuuruse ees, mu Harro !“

Seal surus krahw ta enese wastu ja waatas sügawasse ta päikesefilmadesse.

„Ma tahaksin, nagu Polykrateski, ohwrit tuua, et lepitada kadedaid jumalaid, kuid kar-dan, et nad seda tagasi mõiwad lüfata“

Ja saatusest ene'est pidi jäärane ohwer nõutama.

Krahw Harro ja Griseidits polnud veel aastati abielus, kui lahti puhkes hirmus sõda, mis pea kõik Euroopa maad oma kaaskiresse tõmbas. Ka krahw Harro, kui endine ohwitser, pidi kohe lipualla ruttama ja Griseidits jäi koju suure igatsuses ta järele. Aga ta oli wahwa ja nurisemata, et Harrot mitte kurwas-tada. Ja taewas tajus ta wahwuse. Krahw Harro sai ü'e kõigist hädaohtudest ja raskus-test. Nii sagedasti ku. see mõimalik oli, wõttis ta lähikese puhkuse, et oma Griseidist ja lüt-reksti näha saada.

Ja kui ta 1915. jõuluks jälle koju puhku-sele tuli, seeford ärewas kannatamatuses ja igatsuses, astus talle ta noor naine wastu — wähe kahwatu küll, aga lõpmata armas ja hea. Ja kätel hoidis ta walget pitsipuntra-kest tibatillutese inimesekesega. See oli majo-raadipärija, wäike krahw Hans Harro von Treuenfels.

Wäike Gilda hüppas hõlsates isale wastu.

„Ja — armas isa — ma sain armsa wennakese — tule ja waata !“

Ja krahw Harro ämbas kogu oma riika, suure õnne mõlemate kättega, oma noore naise ja mõlemad lapsed. Griseidits naeratas talle õndsas rõõmus wastu.

„Kuidas olen su järele igatsenud, mu armas naine. Kui mu poeg sündis, olin ma ägedama kuulirahke all ja mul polnud aegagi sinu peale mõelda. Kui mind pärast kogu mu meeskonnaga wahetati ja ma tagumistesse fattjekraawidesse tulin, toodi mulle telegramm, mis Grollmann oli saatnud : „Krahwinna Griseidits andis praegu tugewale, terwele pois-FILE elu !“ Seal kirjutasin ma — päris waljusti — et kõik mulle kofunult otsa waatafid Mina aga naersin ja hõiskasin waljusti suurühtmü-riinasse :

„Hans-Harro, mu poeg, terwitati find !“ Ja kohe, kui waenlase hädaohtlikust kohast eemale tõrjusime, palusin enesete lähikese puh-kuse. Ja siin ma olen ning hoian oma õnne tugewate kättega. Ta on suurel, raske ajal sündinud, meie poeg, mu Griseidits, ja et ma mitte sinu juures ei saanud olla, tegi mulle palju muret. Aga ma teadsin wähemalt, et tädi Agnes sinu juures on ja Lilly, keda ma, tema abikaasa poolt südamest pean terwitama. Ta on terve ja praegu wäljaspool hädaohtu.“

„Jumal tänatud.“ Griseidits surus enese Harro wastu ja toetas oma pea ta rinnale.

„O Harro !“

„Mis on, armas ?“

„Millaal tuleb kord rahu, millal lõpeb see hirmus häwitusöö ?“

Harro waatas talle särawail filmil otsa. „Seda teab ainult Jumal. Weel on raskeid päewad ja raskeid lahingud ees, aga meie ta-hame neist ü'e saada ja seisame julgelt, trullit ja lõikumata. Aga kui lõpuks mõõga käest mõime panna, et jälle rahulikult naiste ja laste juures elada — siis oleme kõik wäga rõõmsad.“

Krahw Harro wõttis oma poja kättele ja tõstis ta kõrgele üles.

„Saa kord täismeheks, mu poisikene. Suur-tütid on sulle häällilaulu laulnud !“

„Ja õnnelik mees peab tasi saama, mu Harro,“ ütles Griseidits juure.

Krahw õhtas sügawalt.

„Nii õnnelikuks peab ta saama, kui ta isa sinu armastuse läbi, mu Griseidits.“

(Lõpp).

Mapuhi maja.

Inglise kirjanik Jack London.

2

See oli kõrgem koht mitme miili ulatusel ja juba weeresid mõnes kohas suured lained üle atolli kitsa ringi ning tunigsid laguuni. Atolli sõõri ümbermõõt oli kakskümmend miili ja ta ei olnud mitte rohkem kui viiskümmend süllda lai. Oli tuukritöö hooaeg ja pärismaalased olid siia kogunud ümberkaudselelt saartelt, isegi Tahitilt.

„Siin on tuhat kakssada meest, naist ja last,“ ütles kapten Lynch. „Huwitaw, palju neid homme hommikul on.“

„Aga miks tuul ei puhu? wot mida ma teada tahaks,“ küsis Raoul.

„Ärge rutake, noormees, ärge rutake; küll Te saate warsti üleärugi tegemist.“

Parajasti kui kapten Lynch rääkis, tabas atolli määratu lainemürakas. Meriwett oli kolme tolli paksuselt nende toolide all Naiste poolt kostis hädakisa. Lapsed wahtisid rusikaskätega laineid ja nuuksusid haledalt. Kanad ja kassid, peatult wees hulkudes, otsisid, nagu kokkuräägitult, lennates ja ronides pääsmist kapteni maja katusel. Üks paumotulane, terve pesakond wastündinud koerapoega korwis, ronis ülesse kookospalmi otsa ja sidus korwi kahekümne jala kõrgusel kinni. Wana koer jooksis all wees kiunudes ning haukudes.

Ikka weel paistis päike heledasti ja surmawaikus kestis edasi. Mehed istusid ning jälgisid laineid ja „Aorai“ pöörast kiikumist. Kapten Lynch wahtis rahutuid weemägesid, kuni ta enam waadata ei wõinud. Siis kattis ta näo kätega kinni, et mitte näha, ja läks maija.

„Kakskümmend kaheksa — kuuskümmend,“ ütles ta wälja tulles rahulikult.

Tal oli rull peenikest nõõri käes. Selle löikas ta kaheüllasteks tükkideks, andis ühe tüki Raoulile ning, ühte omale jättes, jagas ta teised naistele, nõu andes puude otsa ronida.

Kerge tuul hakkas kirdest puhuma ja loma puudutus tundus Raouile paitusena. Ta nägi „Aorai“d purje tõstwat ning kaugenewat ja ta kahetses, et ta

laewal ei olnud. Ta ei kartnud oma saatuse pärast, kuid mis puutub atollisse . . . Laine pidi teda peaaegu minema pühkima ja ta walis juba puu wälja. Siis tuli talle baromeeter meele ja ta jooksis maija tagasi. Ta kohtas kapten Lunchi samal teel ja mõlemad astusid koos sisse.

„Kakskümmend kaheksa — kakskümmend,“ sõnas wana merimees. „Slin läheb täna päris põrgu lahti . . . Mis see oli?“

Õhk näis wärisewat. Maja wabises ja nad kuulsid tugewat mürtsu. Aknad põrisesid. Kaks ruutu läksid puruks; tuulejuga tungis sisse, mehi waaruma panes. Wastas olew uksläks käehakatist purustades kinni. Walge käepideme nupp kukkus tükkideks põrandale. Toa seinad läksid pungi kui gaasiballon äkise tuulepuhangu juures. Siis tuli uus mürts, nagu püssiragin, kui merewaht wastu seinaga löi. Kapten Lunch waatas kella. Kell oli neli. Ta pani paksu palitu selga ning wõttis termomeetri ja peitis oma tasku. Jälle löi laine wastu seinaga. Kerge luitus läks längu, keeras weerand ringi alusel ja langes tagasi kümne kraadi all põrandale.

Raoul astus esimesena wälja. Tuul haaras teda ja keerutas minema. Ta märkas, et tuul oli idasse pöörnud, Suure pingutusega wiskas ta end maha, tõmbus kokku ja hoidis ennast ühel kohal. Kapten Lynch lendas kui ölekõrs üle tema. Kaks „Aorai“ madrust, kookospalmilt, kuhu nad olid roninud, laskudes, tulid abiks wõimatuma nurga all wastu tuult nõjatades ja iga tolli pärast rabeledes.

Wana kapteni liikmed olid kanged ja ta ei saanud ronida, nii et mehed pidid teda mitu nõõri kokku sidudes ülesse hiiwama, kuni nad said ta ladwas kinni siduda, wiiekümne jala kõrgusel maast. Raoul tõmbas oma nõõri ümber puutuwe ja waatas pealt. Tuul oli hirmus. Ta ei olnud uneski näinud, et ta wõiks nii kõwasti puhuda. Lained käisid üle atolli, põlwini tõustes, enne kui laguuni langesid. Päike oli kadunud

ning tinahall widewik laskus alla. Mõned wihampiisad puudutasid Raouli, horisontaalselt liikudes. Nad olid kui tinakuulid. Merewaht pritsis talle wastu nägu. See oli kui kõrwahoop. Ta põsed tulitasid ja pisarad olid walutawates silmades. Mitu sada pärismaalast olid puude otsas kui puuwiljakobarad. Siis tõmbas Raoul kui sündinud tahiitlane oma keha kokku, wöttis puutüwest kättega kinni, surus tallad wastu tüwe ja hakkas ülesse minema. Ladwas leidis ta kaks naist, kaks last ja ühe mehe. Üks wäike tüdruk surus kassi oma käte wahel.

Raoul terwitas oma päästepaigast kapten Lynchi ja wapper wanamees wastas sellesamaga. Raoulile läks taewas wastikuks. Ta oli tinahallist mustaks muutunud. Hulk inimesi oli weel all puude ümber, nende tüwedest kinni hoides. Mõned grupid palwetasid ja ühes kohas jutlustas mormoni missio-när. Nõiduslik hääl, kui tasaseim Bilgi häälitsemine, kestew ühe minuti jook-sul, sisestaw ebamäärast mõtet taewa-sest muusikast, puutus Raouli kõrwu. Ta waatas ümber ning nägi ühe suure puu tüwe ümber hulk inimesi nõõridest ja üksteisest kinni hoidwat. Ta nägi nende nägusid moonduwat ja huuli taktis liikuwat. Ta ei kuulnud ainult häält, kuid ta teadis, et nad koraali laulsid.

Tuul puhus ikka kõwemini, Mitte teadliku toiminguga ei tunnetanud ta seda, selle jaoks oli ta himu tuule jä-rele ammu rahuldud, kuid ta teadis siiski kuidagi, et tuul kõwenes. Mitte kaugel temast tuli puu juurtega maa seest wälja, oma inimeste koormat maha wisates. Laine läks üle liiwariba ja nad olid kadunud. Sündmused waheldusid ruttu. Ta nägi pruuni õlga ja musta pead walgel laguuni tagaseinal. Järgmisel silmapilgul oli ka see kadu-nud. Puud murdusid, pilbastudes kui tikud. Ta kohkus tuule jõudu. Ta oma puu kitkus alatasa, üks naine huljus ja surus wäikest tüdrukut, kes omakord kassi hoidis.

Mees, kes teist last hoidis, puudutas Raouli kätt ja näitas. Ta waatas sinna-poole ja nägi mormoni kirikut kui joob-nut saja jala kaugusel liikuwat. Ta oli wundamendilt lahti kistud ning tuul ja lained ajasid teda laguuni poole. Mää-

ratu laine tõstis teda, kallutes, ja pais-kas wastu tosinat kookospalme. Ini-meste kobarad langesid kui walminud kookospähklid. Alanew laine näitas neid liiwal; mõned lamasid liikumatult, mõned wäänlesid ja wingerdasid walu pärast. Nad tuletasid sipelgaid meele. Raoul ei kohkunud. Ta oli üle hirmu jõudnud. Nagu päris igapäewast asja waatas ta, kuidas järgmine laine liiwa inimestest puhastas. Kolmas laine, suurem kui eelmised, wiskas kiriku laguuni, kus ta allatuult pimedusse ujus, kui Noa laew.

Ta waatas kapten Lynchi maja poole ja imestas, et see läinud oli. Asjad olid tõesti ruttu sündinud. Ta märkas, et mõnedelt puudelt, mis weel seisid, olid inimesed alla roninud. Tuul kõwenes ikka weel. Ta oma puu näitas seda. See ei kiikunud enam edasi-tagasi. Selle asemel oli ta wagusi, paindus kohutawalt ja wärises. See wärin tegi haigeks. See oli kui helihargi wõi kandli-keele wõnkumine. Wõngete kiirus tegi haigeks. Isegi kui juured wälja oleks kannatanud, ei oleks puu wõinud kaua wasta panna. Midagi pidi murduma.

Juba läkski! Raoul ei märganud seda, kuid tagajärg oli näha: tüwi oli keskelt pooleks. Ta ei oleks teadnud, mis juhtus, kui ta ei oleks seda näinud. Üksikute puude ragin ja inimeste ahas-tuskisa kajasid wägewasse mühinasse. Ta juhtus kapten Lynchi poole waatama ja nägi pooleksmurtud tüwi osalt laastudes. Puulatw liikus kolme „Ao-rai“ madruse ja wana kapteniga laguuni poole. Ta ei kukkunud maha, waid lendas õhus, kui tuust haganaid. Saja jala pärast lõppes lend, kui ta wette kukkus. Raoul pingutas silmi ja arwas nägewat, kuidas kapten Lynch talle jumalagajätmiseks kätt lehwitas.

Nüüd ei oodanud ta enam. Ta andis pärismaalasele märku alla minna. Mees oleks tulnud, kuid naised olid hirmust halwatud ja ta otsustas nende juure jääda. Raoul tõmbas nõõri ümber puu ja libises alla. Laine lõi tal üle pea. Ta takistas hingamist ja hoi-dis meeleheitlikult nõõrist kinni. Wesi alanes ja ta hingas puu warjus jälle. Ta kinnitas oma nõõri tugewamini ja sattus jälle wee alla. Üks naistest libi-ses ka alla. Mees ja teine naine jäid edasi laste juure.

Raoul märkas, kuidas teiste puude juures inimeste hulk järjest kahanes. Nüüd pani ta seda ka oma kõrwal tähele. Oli tarvis kõvasti pingutada, et end paigal hoida, ja naine tema kõrwal jäi ikka nõrgemaks. Iga kord, kui laine teda kergitas, pani ta esiteks imeks, et ta ise weel wanal kohal on, ja teiseks, et naine weel seal oli. Wiimaks märkas ta tõustes, et naist enam ei olnud. Ta waatas ülesse. Puu latw oli ka läinud. Pool temast rippus weel, purustatud ots õõtsus. Raoul oli väljaspool hädaohtu. Juured pidasid weel wastu. Ta hakkas ülesse ronima. Ta oli nõrk ja sai aegamisi edasi ning laine laine järele uputas teda, enne kui ta ülesse jõudis. Siis sidus ta end kinni ja otsustas oodata; mida, seda ta ei teadnud weel.

Ta tundis end wäga pahasti. Wahest näis, kui oleks see ilma lõpp, ning tema oleks üksi ellu jäänud. Tuul tugewnes weel. Umbes kella üheteistkümne ajal läks ta wäga kannatamatuks. Ta oli kole, kui kriiskaw fuurja, kui sein, mis tagus ja pühkis — kui sein ilma otsatu. Raoulile näis, kui oleks ta kerge, peaaegu nagu eeter, sest ta oli alaliselt liikwel, kui oleks teda hirmsa kiirusega läbi mingi aine, weetud. Tuul ei olnud enam liikumine. Ta oli juba aine, nagu wesi wõi elawhõbe. Tal oli tunne, et wõiks õhust kinni haarata ning teda tükkideks kista, kui liha, et wõiks tast kinni wõtta ja rippuda, kui kalju äärel.

Tuul kägistas teda. Ta ei wõinud wastu tuult seista ja hingata, sest see tungis suust ja ninast sisse, ning puhus kopsud kui lõõtsad täis. Niisugustel silmapilkudel tundis ta, kui oleks ta keha liiwateri täistopitud. Ta wõis hingata ainult huuli wastu puud surudes. Raugemata kurnas see teda ära. Keha ja aju olid wäsinud. Ta ei märganud ega mõtelnud enam midagi, waid oli pooluimane. Ainult üks mõte oli tal weel teadwuses: „See on siis orkaan!“ See mõte pakitses järjesti. See oli nõrk leek, mis põlema oli jäänud. Mõistuse piirilt tuli ta tagasi mõtte juure „see on siis orkaan.“

Orkaani tugewam hoog kestis kella üheteistkümnest kella kolmeni hommikul, ja kella üheteistkümne ajal murdus puu, kus Mapuhi oma naistega

asus. Mapuhi tõusis laguuni pinnale, oma tüdarta Ngakurat kätes hoides. Ainult Lõunamere saarte elanik wõib sarnases rõhuwas õhkkonnas wiibida. Puu, millest Mapuhi kinni hoidis, keerles ja pöörles wahu sees ja ta sai ainult wahetewahel oma ja Ngakura pead weepinnale tõsta, et hingata. Kuid õhk seisis suuremalt jaolt weest koos, mis ristjoones jugadena alla jooksis.

Laguuni teise kaldani oli kümme miili. Siin tapsid puutüwed, ehituspuid, laewarisud ja majade risud üheksa kümnendikku ülepääsenutest ära. Ära kurnatult, pooluimaselt wisati nad sinna looduswägede uhmri ja tambiti lihatompuudeks. Kuid Mapuhil wedas. Tal oli üks wõimalus kümnest ellu jääda. Ja see langes talle saatuse tujul osaks. Ta kukkus liiwale, werejooksust nõrkedes. Ngakura pahem käsi ja parema käe sõrmed olid puruks, ja põsk ning otsaesine kondini paljad. Ta haaras ühest puust kinni ja ronis ülesse, tüdrukut kätel hoides ja õhku ahmides, sest laguuni wesi tõusis põlweni ning wahest niuteni.

Kell kolm hommikul hakkas orkaan waikima. Kell wiis puhus ainult tugew tuul. Ja kell kuus oli täitsa waikne ilm ning päike paistis Meri alanes. Laguuni kaldal nägi Mapuhi inimeste kehi, kes olid ülesse ronides surnud. Kahtlemata olid Tafara ja Nauri nende seas. Ta läks piki kallast neid wahtides ja leidis oma naise pooleldi wees. Ta istus maha ja nuttis, walju, loomalikku kisa tehes, mis primitiivset walu pidi awaldama. Siis liigutas naine end ja hoigas. Ta waatas terawamalt. Mitte ainult elus ei olnud ta, waid ka wigas amata. Ta magas ainult. Temale oli ka üks loos kümnest osaks langenud.

Tuhandest kahesajast jäid ellu kolmsada. Mormoni missionär ja shandarm lugesid inimesed üle. Laguun oli kehi täis. Ühtegi maja ega onni ei olnud. Terwel atollil ei jäänud kahte kiwi üksteise peale. Igast wiiestkümnest palmist oli üks järel ja need olid ka ainult jäätised, sest ühelgi ei olnud ainukest pähkelt. Ei olnud wärsket wett. Madalat allikad olid soolast wett täis, Laguunist leiti mõned läbimärjad kotid jahu. Ellujäänud korjasid kookospähkli südameid ja sõid neid. Siin ja seal pugesid nad wäikestesse, liiwa sisse

kaewatud aukudesse, metallkatuste jästistega end kattes. Missionär walmistas lihtsa distilleerimisaparaadi, kuid ta ei jõudnud kolmesajale inimesele wett puhastada. Teise päewa lõpul märkas Raoul laguunis supeldes, et ta janu oli wähe järele annud. Ta teatas seda teistele ja warsti wõis laguunis kolmesada inimest näha, kes kaelani wees seisid ning ahnelt jõid. Surnukehad ujusid nende ümber ehk tõusid pinnale, kui nad küllalt olid põhjas olnud. Kolmandal päewal matsid nad surnud maha, ja istusid päästjaid laewu oodates liiwale.

Orkaan lahutas Nauri tema perekonnast ja kihutas ta kaugele merele. Tema plangust kinni hoides, mis teda tagus ja keha pindadega täitis, wisati ta üle atolli ja fassiti merele. Siin jäi ta hirmsate hoopide tõttu omast plangust ilma. Ta oli peaaegu kuuskümmend aastat wana, kuid ta oli paumotlane ja ei olnud ilmiski omas elus merd silmist kaotanud. Pimeduses ujudes, läkastades ja õhku ahmides — sai ta kõwa hoobi kookospähkliga. Ühe minutiga oli tal plaan walmis ja ta haaras pähklist kinni. Järgmise tunni jooksul sai ta weel seitse tükki kätte. Kokkuseotult moodustasid nad päästerõnga, mis ta elu hoidis, kuid iga minut teda wõis ka puruks taguda. Ta oli paks naisterahwas, kuid ta tundis orkaani ning palus hoida jumalat, et see teda nende eest kaitseks, ja ootas tuule waikimist. Kuid kella kolmeks oli ta nii uimane, et ta midagi ei teadnud. Nii oli ta ka kella kuue ajal, kui ilm waikseks jäi. Ta ärkas meelemärgusele, kui teda liiwale wisati. Ta kaewas werdjookswate käte ja jalgadega liiwa, ning ronis, kuni ta lainte ulatuse piirist wälja sai.

Nauri teadis, kus ta oli. See ei wõinud muud olla, kui madal Takakota saar. Siin ei olnud laguuni, ühtegi inimest ei olnud siin ka. Nikueru oli wiisteist miili eemal. Ta ei näinud Nikuerud, kuid ta teadis, et see lõunapool oli. Möödanesid päewad ja ta elas ikka weel neist pähklitest, mis teda wee peal hoidsid. Nad warustasid teda joo-giwee ja söögiga. Kuid ta ei söönud niipalju kui ta tahtis, ega joonud nii palju. Pääsemine oli küsitaw. Ta nägi aurikute suitsu horitsondil, kuid missu-

gust laewa wõis oodata üksikule elanikkudeta Takakotalle.

Esiteks kollitasid teda surnukehad. Meri painas neid kaldale tuues ja Nauri rabeles wastu, neid merre loopides, kus neid haid nahka panid. Kui jõud nõrkes, palistasid surnukehad jõleda rongina randa ja ta komberdas wõimalikult kaugele sealt.

Kuid kümnendal päewal lõppes wiimane pähkel ja ta tõmbus janu pärast kokku. Pähkleid otsides ronis ta piki kallast. See oli imelik, et niipalju surnukehi oli wees ja mitte ühte pähklit. Ometi oles pidanud rohkem pähkleid olema kui surnuid. Ta jättis wiimaks otsimise järele ja laskus kurnatuna liiwale. See oli lõpp. Ei jäänud' muud kui surma oodata.

Uimastusest toibudes taipas ta aegamööda, et wahtis punast juuksetutti ühe surnu peas. Meri tõukas surnu tema poole ja siis tagasi. Selle juures pööras ta ümber ja naine märkas, et tal nägu ei olnud. Kuid oli midagi tuttavat punastes juuksetukkades. Terwe tund läks mööda. Ta ei teinud katset surnut ära tunda. Ta ootas surma ja see tähendas wähe, kes see hirmutis üks kord oli olnud.

Kuid tunni aja pärast tõusis ta tasakesi üles ja pööras silmad keha poole. Jah, täiesti õige; see punane juuksetutt wõis kuuluda ainult ühele inimesele Paumotule. See oli Lewy, Saksa juut; mees, kes pärli otstis ja „Hira“l ära wiis. Well, üks asi oli selge. „Hira“ oli hukka saanud.

Naine ronis surnu juure. Selle särk oli lõhki ja ta nägi nahast rahawööd. ümber keha. Ta hoidis hinge kinni ning tõmbas pandlatest. Need andsid rutem järele kui ta ootas ja ta roomas ruttu eemale, wööd järel wedades. Tasku tasku järele otsis ta läbi ja leidis tühjad olewat Kus wõis ta küll olla? Wiimases taskus oli pärl, esimene ja wiimane, mis sel reisil ostenud. Wanamoor roomas mõned sammud kaugemale, et koledast haisust pääseda, ja hakkas pärlit wahtima. See oli seesama, mille Mapuhi leidis ja Toriki ära rööwis. Ta kaalus teda käes ja weeretas paitades edasitagasi. Kuid ta ei näinud pärlis mitte ilu, waid maja, mida tema, Mapuhi ja Tefara nii hoolikalt omas mõttes ehitanud. Iga kord, kui ta pärlit

waatas, nägi ta maja kõigi peensustega, kaheksanurkline kell seinal ühesarwatud. See oli midagi, mille jaoks wõis elada.

Ta tõmbas riba oma seeliku küljest ja sidus pärl kōwasti kaela külge kinni. Siis läks ta lõõtsutades ja hoigades mööda kallast edasi, otsustades tingimata pähkleid leida. Warsti leidis ta ühe, ja ümber waadetes ka teise. Ta murdis ühe katki, jõi piima ja õgis tuma wiimse tükini ära. Wähe hiljem leidis ta kaldalt katkise lootsiku. Selle aerud olid kadunud, kuid ta ei kaotanud lootust, ja enne kui päew lõppes, leidis ta aeru. Iga leid oli ennustus. Pärl oli talisman. Hilja õhtul nägi ta puukasti sügawasti wees ujudes liginawat. Ta tassis selle kaldale ja leidis sees kümme purki konserwe. Ta awas ühe, wastu paati tagudes Kui pragu juba sees oli, imes ta purgi kuiwaks. Siis kulutas ta mitu tundi ära, konserwe tükkaawal wälja kiskudes.

Kaheksa päewa ootas ta weel päästmist. Selle aja sees kinnitas ta aeru lootsiku külge, selle jaoks kõiki leiduwaid kookospalmikiusid ja seeliku jäti-seid ära tarwitades. Lootsik oli pragusid täis ja Nauri ei saanud teda kuidagi tihedaks; kuid ta tarwitas kookospähklikoort auskari asemel.

Kaheksateiskümnendal päewal, kesk-ööl, tõukas ta oma paadi läbi woolu ja hakkas Nikueru poole minema. Ta oli wana naine. Kannatused wõtsid talt raswa ja tast ei jäänud peaaegu muud midagi, kui luu, nahk ja mõned sitked lihaksed. Paat oli suur, teda jaksasid ainult kolm tugewat meest edasi sõuda. Kuid Nauri tegi seda üksi omatehtud aeruga. Peale selle lasi paat wett läbi ja kolmandik ajast kulus selle wäljaloopimise peale. Päewal wahtis ta asjata Nikueru poole. Tagapool kaalus Takakota mere taha Päike kõrwetas ta paljast ihu, higi wälja pressides. Kaks purki konserwe ja päewa jooksul tagus ta neisse augud ning imes sousti. Tal polnud aega liha wälja kiskuda. Stroom kiskus läänepoole, kuid temal oli lõunapoole waja.

Ühel pärast lõunal püsti tõustes nägi ta Nikuerut. Selle kookospalmikus oli kadunud. Siin ja seal paistsid puude jätsed. See pilt julgustas teda. oli ligemal, kui ta oli mõtelnud. Stroom

wiis teda ikka läänepoole. Ta hakkas sellele wastu sõudma.

Kiilud aerunööri küljes läksid lahti ja ta kaotas palju aega neid kinnitades. Siis tuli weel wett wälja loopida. Kolmest tunnist kulutas ta ühe weeloopimise peale ära. Ja kõik aeg triiwis ta läänepoole.

Päikseloodel oli Nikueru loodepool temast kolme miili kaugusel. Oli täiskuu. ning kell kaheksa õhtul oli maa idapool kahe miili kaugusel. Ta rabeles weel ühe tunni, kuid maa oli ikka niisama kaugel kui enne. Ta oli keset stroomi, paat oli liiga suur, aer wõrdlemisi wäike, ja ta kaotas liiga palju aega ning jõudu weeloopimisega. Peale selle oli ta nõrk, jäi järjesti nõrgemaks. Pingutuste peale waatamata triiwis paat ikka enam läänepoole.

Ta sosistas heade jumalate palweid, hüppas wette ja hakkas ujuma. Wesi karastas ja warsti jättis ta paadi kaugele maha. Tunni lõpuks oli maa palju ligemal. Siis waldas teda hirm. Just tema silmade ees, parkümmend jalga eemal, lõikas lai oim läbi wee. Ta ujus otse sinna poole ja tasa libises see eemale, sõõri ümber ujuja kujutades. Ta hoidis silmad oimu peale ja ujus. Kui oim kadus, lamas ta, nagu wees, wee peal ning jälgis. Kui oim jälle ilmus, hakkas ta ujuma. Koletis oli laisk, seda nägi ta Nähtawasti oli tal hea elu peale orkaani. Oleks ta näljane olnud, siis ei oleks ta kallale tungimisega wiiwitanud. Ta oli wiisteist jalga pikk, ntng üheainsama korruga oleks ta naise pooleks lõiganud.

Kuid Nauril polnud aega temaga jannata. Kas ta ujus ehk mitte, stroom wiis teda ikka maast kaugemale. Pool tundi oli möödas ja hai läks ikks julgemaks. Warem ehk hiljem, teadis naine, jätkub tal julgust kallale tungida. Ta otsustas mängu alata, ning tegi meeleheitliku teo. Ta oli wana naine, üksi wees ja nõrk wähe söömisest ja wintsutustest, ja siiski meritiigriga silm silma wastu olles, julges ta esiteks peale tungida. Ta ujus edasi, parajat aega oodates. Wiimaks juhtus hai kaheksa jala kauguselt mööda minema. Naine kargas äkisti peale, nagu tahaks ta teda haarata. Hai lõi pagedes metsikult sabaga ning ta liiwapaberitaoline nahk tõmbas Nauril küünarnukist olani

maha. Ta ruttas lainewates ringides minema, kadus wiimaks.

Metallkatuse jätestega kaetud liiwa-koopas lamasid Mapuhi ja Tefara waieldes.

„Oleks Sa teinud, nagu ma ütlesin,“ wäitas Tefara tuhandet korda, „oleks peitnud hästi ära ja ei oleks kellegile ütelnud. Sa oleks ta praegu omanud.“

„Aga Huru-Huru oli kaasas, kui ma karbi awasin — kas ma pole Sulle seda lõpmata palju kordi korranud?“

„Ja nüüd meie ei saa maja. Raoul ütles mulle täna, et poleks Sa pärlit Torikile müünud.“

„Ma ei müünud, Toriki rööwis ta minult.“

„...et kui Sa ei oleks pärlit ära müünud, ta oleks wiis tuhat prantsuse dollarit annud, mis kümme tuhat tshiili dollarit on.“

„Ta rääkis oma emaga, see juba tunneb pärlid,“ seletas Mapuhi.

„Ja nüüd on pärl kadunud,“ nuttis Tefara.

„Ta tasus mu wõla Torikile. See on siiski tuhat kakssada.“

„Toriki on surnud,“ karjus naine. „Nad ei ole ta shooneerist midagi kuulnud. Ta hukkus ühes „Aorai“ ja „Hira'ga.“ Kas Toriki annab Sulle kolmsada wõlgu, mis ta lubas? Ei, sest Toriki on surnud. Ja kui Sa ei oleks pärlit leidnud, kas Sa oleks tuhat kakssada Torikile ära maksnud? Ei, sest Toriki on surnud ja minule Sa maksta ei saa.“

„Kuid Lewy ei maksnud Torikile,“ ütles Mapuhi. „Ta andis temale tüki paberit, mille eest Papeeteis raha oleks saanud, ja nüüd on Lewy surnud ja ei saa maksta. Toriki on surnud ja paber kadus ühes temaga ja pärl ja ei saanud ta eest midagi. Aga nüüd paneme magama.“

Ta tõstis korraga käe ja kuulatas. Wäljast kuuldus nohisemine, nagu oleks keegi raskesti ja waewaselt hoiganud. Üks käsi kobas mööda roiguskit, mis ukseks oli

„Kes seal on!“ hüüdis Mapuhi.

„Nauri,“ oli wastus. „Wõid Sa ütelda, kus mu poeg Mapuhi on?“

Tefara karjatas ja haaras mehe käest kinni.

„See on tont,“ wabises ta. „See on tont.“

Mapuhi nägu läks hirmust kollaseks. Ta surus end nõrgalt wastu naist.

„Hea naine,“ ütles ta kogeledes, püüdes oma häält moonutada. „Ma tunnen Su poega Ta elab laguuni idakaldal.“

Wäljast kuuldus ohke. Mapuhi oli uhke: ta oli tont petnud.

„Kust Sa tulid, wanaeit?“ küsis ta.

„Merelt,“ oli kurb wastus.

„Ma teadsin! Ma teadsin!“ karjus Tefara.

„Mis ajast Tefara wõõras majas asub?“ kuuldus Nauri hääl läbi roiguski.

Mapuhi waatas etteheitwalt oma naise poole. Selle hääl andis neid ära.

„Ja mis ajast Mapuhi, mu poeg, oma ema salgab?“ jatkas hääl.

„Ei, ei, ma ei ole Mapuhi. Ei ole Sindsalanud,“ kisas Mapuhi. „Ma ei ole Mapuhi. Ta on laguuni idakaldal, ma ütlesin ju Sulle.“

Ngakura istus woodi peale ja hakkas karjuma. Rogusk liikus.

„Mis Sa teed?“ küsis Mapuhi.

„Ma tulen sisse.“ ütles Nauri hääl.

Roguski nurk kerkis. Tefara tahtis teki alla pugeda, kuid Mapuhi hoidis tást kinni. Tal oli waja kuskilt kinni hoida. Nad wahtisid üks teisega maadeldes wärisewate kehade ja lõgisewate hammastega tõuswat matti. Nad nägid Naurit, meriweest nõretawat, ilma see-likuta, sisse tulewat, ja nad pörkasid tagasi ning rabelesid Ngakura teki pärast, et sellega oma pead katta.

„Sa wõiks oma wanale emale juuagi anda,“ ütles tont kaeblikult.

„Anna talle juua,“ käskis Tefara wärisewa häälega.

„Anna talle juua,“ käskis Mapuhi omakord Ngakurat.

Ja kahekesi ajasid nad Ngakura teki alt wälja.

Minut hiljem piiludes nägid nad, et tont joob.

Kui ta käe sirutas ja selle Mapuhi wärisewale käele lasi, tundis see selle raskust ja weendus, et see tont ei ole. Siis tõusis ta üles, Tefarat järel tõmmates ning mõne minuti pärast kuulsid kõik Nauri juttu. Ja kui ta Leyst rääkis ning pärlit Tefara kätte andis, siis uskus see, et ämm elus on.

„Hommikul,“ ütles Tefara, „müüd Sa pärlit Raoulile wiie tuhande prantsuse dollari eest.“

„Maja?“ küsis Nauri.

„Ta ehitab maja,“ vastas Tefara.
„Ta ütles, see maksab neli tuhat. Peale selle annab ta meile veel ühe tuhande eest kaupa. See on kaks tuhat tshiili dollarit.“

„Ja see maja saab kuus sülda pikk?“
uuris Nauri.

„Jah,“ vastas Mapuhi, „kuus sülda.“

„Keskmises toas kaheksanurkne pendliga kell?“

„Jah, ja ümmargune laud.“

„Nüüd anna mulle midagi süüa, ma olen näljas,“ ütles Nauri rahuldatult.

„Ja pärast seda tahan ma magada, ma olen väsinud. Homme räägime veel majast, enne kui pärli ära müüme. Parem on, kui me tuhat dollarit rahas wõtame. Raha on ikka parem, kui kaup, kaupmeestelt midagi ostes.“

(Lõpp).

Laulud.

Saksa kirjaniku Hertha Goldschmidt'i luuleproosas.

Maailma kestusest saadik, niikaua kui inimesed elavad ja rõõmu ning mu-ret on kõigile, kes elavad, nii kaua kui tali kewade eest põgeneb — niikaua saab olema ka laule.

Ei laulud ole mõeldud nendele, kes roidunult ja nürimeelselt äripäewa hä-das elavad — ei; nad on mõeldud neile, kes pimedal ööl oma pilgud üles tõs-tawad kõige kõrgemate tähtede poole —

Nendele, kes üksikud on kõige sü-gawamas walus ja balsami otsiwad oma walutawatele haawadele, ja nendele, kes joobunud õndsuses õnnekarika tühen-dawad põhjani —

Sellele, kes halli eluliiva kohale kum-mardub ja sealt kullateri otsib, hing täis-igatsust Ilomaa järele, igatsust, mis igawene on — sama igawene kui laulud.

Püha öö.

H. Gätken.

Mäe seljandikul seisab lõpmatu headuse helk.
Ja kaugelt, kõrgelt langewad helbed
kui waiksed, armsad sõnad,
mis räägib kaduwale maale igawene suu.

Kellad helisewad maistes madalikkudes,
kellad helisewad südames ihkawates,
kus weel peitub lootus, kus weel elab usk
sellesse, kes suurem meist ja meie askeldusist.

Püha waikus sammub üle maa
ja süütab põlema kõik küünlad majades.
Tasakesi silitab ta pehme käsi südameid,
keda tabanud on elus waew ja walu.

Mäe seljandikul seisab lõpmata headuse helk.
Ja armastus, mis suurem on kui mõistus,
paneab sädelema inimeste hinge lootuses.

Jõuluõhtu nõmmesaunas.

Rootsi kirjunik Alfred af Hedenstjerna.

Smalandi saunades waadatakse igasugusele elumuutusele murega wastu. Kuna jõukad inimesed nii linnades kui maal oma olewikuga harwa rahul on ja alati uut õnne ootawad, wäriseb waene saunik oma üksikus saunas iga waheldust kartes. Kogemus on talle näidanud, et muudatused iial parandust kaasa ei too.

Wõib olla on asi esimestel aastatel, mil ta jalad ise oma laua alla saab, pisut teisiti, wõib olla wõitleb temagi juures lootus lühikest wõitlust resig-natsiooniga, wõib olla hellitab temagi esiotsa julget lootust, kord wiletsast saunikust saada talunikuks, kel oma kari ja põld.

Aga hiljem muutub kõik ta lootus ainult selleks, et temale seegi, mis tal on, alles jääks. Ta ei looda siis enam muud ega paremat, kui rahus elada nagu siamaani.

Alati hirm, alati rahutus. Kas suudawad kõdunenud sarikad katust sügiswihma ajal weel kanda? Kas ei ole uus peremees, kes selle maa oksjonilt ostis, pahem kui endine? Kas ei külma kartulinatuke ka sel aastal jälle ära?

Niisuguse waesusekoorma all elas ka kuuekümnekuue aastane Anders omas nõmmeonnis ühes oma kolm aastat noorema naisega, kelle nimi Gustava, Mõnikord olid temale kõige paremad asjad juhtunud, mõnikord oli neist üle käinud torm, mõnikord olid nad tunnud nälga, mõnikord oli neil olnud nii suur küllus, et kolm kartulit oli weel pannile järele jäänud, kui kõik olid kõhu täis söönud.

Nende wanem poeg oli surnud ja teine jäljetult Ameerikasse kadunud. Kaks aastat tagasi oli nende kõige noorem laps, kes weel järele jäänud, Marie, Daanimaale reisinud, et seal raha teenida, mille eest nad siis tahtsid riideid osta ja sauna parandada.

Saun oli nimelt küll juba neliküm-mend aastat wana, aga weel iial ei olnud ta walmis olnud. Hallid seinapal-gid ei olnud iial näinud ei laud-ega sawiwooderdust ning hakkasid mäda-

nema, nii et naaskliga wõidi seinast läbi torgata. Aga kui neile löödi sae-weskist toodud prakid lauatiigid peale, siis sai kõik jälle heaks ja palgid wõi-sid laudade all rahulikult edasi mäda-neda.

Aga wõib olla oli see ometi eksitus, kui eespool ütlesin, et need inimesed kõigist lootustest ja unistustest olid loobunud. Oli silmapilke, mil Anders nii jõledasti unistas, et isegi wana saun üsna roosiliseks muutus.

Marie oli raha kodu saanud, wiis ja kümme krooni korraga, mitu korda kahe aasta kestel. Aga ema oli haig-lane, raha kadus näppude wahelt kui waht ja majaseinad ja majakatus seisid sama hallid kui enne.

Aga tüdruk elas väljas keset elu ja liikumist, kirjutas koju kolm korda aastas ja pidi küll kord ka ise koju tulema. — — —

Siis tuli kord sepapoiss nõmme-sauna, ajaleht käes.

Selles lehes seisab kurb lugu, kui halwasti ühe Rootsi neiu käsi Daani-maal käinud. Paar aastat teinud ta hoolega tööd ja temaga oldud rahul. Siis aga langenud ta ühe meessoost teenija ohwriks, oli ennast katsunud mitu korda tappa ja kadunud wiimaks jäljetult. Laps, kelle ta Roskilde lähed-ale ühesse talusse maha jätnud, olla surnud. Tema ise arwatawasti ka.

Tüdruku nimi olnud Marie Anders-son ja ta olla pärit olnud Smalandist.

„Ega see ometi ei ole teie Mariekene?“ küsis sepapoiss.

Wana Anders tõusis, tõusis wäri-se-des püsti, wõttis poisi kõrwest kinni, ütles, pidagu end mõistlikult üles ja pani tema taga ukse kinni. Siis wankus ta woodi juure, kukkus sinna peale ja lamas kogu õhtu ja öö, ilma oleks sõ-nagi lausunud. Naine nuttis.

Oleks parem olnud, kui nad kõik kolm oleksid mädanenud sauna ära külmanud. Oleks parem olnud, katus oleks sisse kukkunud ja nad kõik oma alla matnud. Roskilde juures teenis ka nende Marie, ta wiimse kirja järele ot-

sustades: „Maria Andersson Smalandist.“ Nad weerisid sõnumi lehest veel paar korda läbi. Lehe oli poiss põgenedes maha jätnud. Ja kui wiimne lootussäde kustus, siis panid nad lehe kasti luku taha.

Kui wanakesed wiimaks rääkima hakkasid sellest, mis sündinud, siis tähendasid nad, et see niiviisi kõige parem olla, et Marie kohe surnud on. Nad ei tahtnud teda enam näha. Ja siis — mis oli ta oma lapsega teinud? Wõib olla pandi ta wangi..

Aga päewad möödusid ja wanakeste südamed paranesid. Ah, kui ta ometi oleks tulnud! Tema ja ka — laps! Häbi ja waesus saawad üksteisega üsna hästi läbi. Oo, kui ta oleks tulnud! Ja kui ta ka seaduse otsuse alla oleks langenud, mis sellest. Wärisewail jalul oleksid nad wankunud wangikoja ukse ette, esiti talle andeks andma ja teiseks teda oma maija tooma, kui ta jälle wabaks sai ja nemad siis veel elasid...

Lähenesid jõulud.

Iial ei olnud nõmmesaunas palju olnud suurt jõulupüha pühitseda, aga olemas on asju, millest ka kõige waesem ei taha ilma olla. Wähemalt tehtakse kolle walgeks ja kaks küünalt, pahemal puhul kas wõi üksainus, seisawad aknal, ja kui olemas on walge lina laua peale panna, siis olgu see lauale pannes puhas.

Ja nüüd oli jõuluõhtu ise käes ja nõmmesaunas oli kõik nii kui harilikudel päewadel, ainult et põrand puhaks oli kütiritud. Aga kolle oli nõgine ja hall, aknaeesriie must ja katkine, laud tühi ja tuba ka pime, sest kuu-sekäbid olid koldes kustunud.

Ema lamas woodis ja Anders istus laua ees, ja kui nad midagi ütlesid, siis sündis see mõttega teist uskuma panna, et selle peale ei mõeldud, et täna jõuluõhtu oli.

Nii olid nad istunud kuni ligi kella seitsmeni. Siin awanes uks tasakesi ja sauna astus — Marie.

Nad ei mõistnud, kust nad kohe teadsid, et see Marie oli. Saunas walitses peaaegu kottpimedus ja Mariel oli suur rätik pea ümber, ja nemad teadsid ometi kindlasti, et Marie surnud oli. Aga sellegipärast ei kahelnud nad silmapilkugi, et nende tütar nüüd kodus on.

Ja ta oli kodus. Aga see pimedus jõuluõhtul äratas Maries nii suure imestuse, et ta pambu, mis tal käes oli, laskis maha kukkuda ja kisendas:

„Jumalukene, ema, isa, ega te ometi ei ole surnud!“

Wärisewail kätel tõmbas ema Gustawa tikuga tule üles ja pani põlema petroleumis leotatud tahi wäikeses klaaspudelis, mil plekikaas peal.

Muidu oleks waewalt kaelustamist tulnud, sest waestemajades ollakse tunnete awaldusega kokkuhoidlik, aga wana ema waarus ja oleks peaaegu kukkunud, kui Marie teda ei oleks käte wahele wõtnud, ja kuna ta kord seal oli, siis peitis ema oma wana näo Marie rinnale. Isa aga istus sõnalausumatult laua ees.

Marie waatas ümberringi ja hakkas kergemini hingama.

„Waene ema ja waene isa! Ma ju teadsin, et teil jõuluks palju ei ole lauale panna ja sellepärast wõtsin ma oma pambus kaasa pisut jõuluasju, sest minu kast jäi jaama. Aga teie ei ole ju oma kolletki lubjanud, ema!“ jatkas ta peaaegu etteheitlikult.

Marie wõttis palitu seljast ja hakkas toale jõulu ilmet andma. Kõige pealt pani ta kaks steariinküünalt põlema, neid oma pambust wõttes. Siis läks ta tuntud teed mööda puukuuri ja tuli sealt sületäie raagudega tagasi, sest saunik muud paremat kütteainet ei tunne.

Ja warsti pragises tuli ning walgustas lauda heade asjadega, ja wiimaks wõttis Marie nõõpnõelad ning wäikse eesriide, ja siis oli akengi korras.

Ema ja isa silmitsesid üksteist keeletult ja waatasid siis tütre poole. Ilus ei olnud Marie iial olnud oma wäikeste hallide silmadega ja linasarnaste juustega, aga ta paistis olewat rõõmus nagu ei iialgi enne, ja paks ning ümmargune oli ta ka.

„Sööge ka natukene, isa ja ema!“

Nüüd wõttis Anders tema käest kinni ja tõmbas ta tasakesi oma juure.

„Kuule, tüdruk. Ema on sulle ju kõik andeks annud ja me rõõmustame, et elad ja midagi pahemat ei ole teinud, waid waba oled. Aga tüdruk, et sul nii kõwa süda on nii teha, nagu

ei oleks kõik see hirmus asi sündinudki, see on kole!"

Marie waatas ehmunult üles ja ta suu awanes.

"Jeesuse nimel — mis sa ütled, isa?"

Waheajal oli ema kastist ajalehe wõtnud ja lauale pannud, näpuga sõnadele näidates, mis nende jõuluõhtu nii leinaliseks olid teinud.

Marie luges

"Ah te waesed, ja seda usute teie?"

"Kas siis sina see ei olnud?" karjatasid mõlemad wanad.

"Ei, Jumala eest mitte. Mina ei ole midagi paha teinud. Olen täpselt weel sama hea ja aus kui Daanimaale minnes. Seal leidub palju Smalandi tüdrukuid ja enam kui ühel neist on sama nimi kui minul."

Wanade silmade ette tõusis äkki walgus, nagu oleks säraw jõulupuu sadade küünaldega põlema süüdatud, ja kuigi kumbki neist palju midagi ei ütelnud, mõistsid ometi kõik kolm, kui raskesti nad olid kannatanud, ja mis teised sel silmapilgul pidid tundma.

Aga kui isa ja Marie ümber pöör sid, oli ema kadunud ja tuli alles tüki aja pärast tagasi, nii et nad ei aimanud ega mõistnud, kuhu ta oli läinud

Ema Gustava oli nimelt rutanud sepa maija ja andis seal sepapoisile

ajalehe tagasi, teda tänades lehe eest, ja jutustas, et Marie koju tulnud, terwelt ja rõõmsalt, et tal Daanimaal käsi hästi käinud ja ta kaasa toonud suure kasti täie riideid, kuna kast alles waksalis olla. Aga kõige pahem olla see, et ta unustanud oma kolde lupjamata. Kas ei wõiks ta nüüd pisut lupja saada? — —

— — Enne kui nõmme saunas sel jõuluõhtul magama mindi, säras kolle ka siin walgelt, kuigi ta weel pisut niiske oli. Ja kolm sooja südant, kaks wana ja üks noor, tuksusid õnnes ning rõõmus, ja kuu wahtis wäikeste ruutude kaudu sisse uutele, walgetele eesriietele ja kahele suurele, paksule steariinküünlale.

Kui aga Marie öösel oma wana sohwa peal akna juures ärkas, kuulis ta, et ema alles ärkwel oli ja ohkas ning pomises, nagu palwetaks ta.

"Mis on, ema?"

"Ah, Mariekene, siin ma pikutan ja mõtlen waese õige Marie Andersoni peale, kellest ajalehes räägiti, ja tahaksin küll teada, kas tema ema ka weel elab. Jumal aidaku neid, keda nii raske kurbus tabanud. Aga maga nüüd, Mariekene, ma soowin sulle häid ja rõõmsaid jõulupühi!"

Noorte laul.

P. Grünfeldt.

Täis noorustuld on meie rind
ja hing täis imeiha,
et wilja kannaks Eesti pind
ja kaoks meilt waen ja wiha,
et wenna-arm ja wenna-meel
meid ikka waldaks eluteel,
ja Eesti õitseks, kosuks!

See teada on ju kõigile,
et noorus möödub ruttu,
et elus meie eksime
ehk mõnikord ka uttu.
Kel aga siht on selge ees,
ei eksi iial udu sees —
waid sihile ta jõuab.

Me walgusrüütlid oleme,
kel isamaa on armas,
seepärast teda aitama
meist igati on warmas.
Me tuleme kui maruhoog
ja wahul mässaw merewoog,
kui kodumaa meid kutsub.

Koduigatsus.

Saksa kirjanik Ulrich Eck.

D-rong wurises suurlinna poole. Heinz Golding, suur laulja, nõjatas patjades ja silmitses unistades ilusat maastikku, mis tema ees awanes.

Oli tulnud kewade, ja eriti täna oli ilm väljas soe ja päiksepaistne. Tore looduse hingetõmbus ja ilus päew igale tundlikule inimhingele. Küli paistis kõik weel alles tühjana ja lagedana, põllud ja aasad, mille tagant kenad majad välja waatasid, aga kogu maastikupildil seisis nagu lootusrõõmus „warsti,“ pool igatšewalt, pool töotawalt.

„Nagu naise nägu, kes oma armastatud mehele wastu tuleb laialilaotatud kätel ja poolawatud huultel,“ pidi Golding mõtlema.

Ta wajus sügawasse mõttesse.

Naine!

Kui kaua aega sest õieti oli, mil ta üht — naist oli suudelnud ja kaisutanud? Mil naine teda oli suudelnud?

Ta pilk langes aknalt paremale käele, mille sõrmes ikka weel kitsas kuldsõrmus säras, kuigi sest nüüd juba kaks aastat oli möödunud, mil tema ja Ellen üksteisest olid lahkunud.

Ellen!

Kui tihti oli ta möödunud ajal sala-mahti ja silitades hüüdnud ta nime ja mõtetes tema linalakalist pead silitanud. Kui tihti kawatsenud temale wastu tulla teel, mida Ellen ometi pidi leidma, kui ta teda weel armastas!

Ärras tunne tõusis mehe rinda.

Jah, kas Ellen teda siis weel armastas?

See oli küsimus, mis ta enesele ikka jälle ette pannud, kui ta pidi Elleni peale mõtlema.

Miks olid nad ometi lahku läinud?

Tühja asja pärast, mida ei maksnud nimetadagi, olid nad kokku põrganud. Oh seda õnnetut trotsiwust ja jonnakust, mis sel õnnetul päewal neid waldas, ühel suu sulgus ja teise haawatele sõnadele kihutas. Wihas oli ta

lahkunud, oli wandunud, mitte iial enam sinna minna, kus ta oli õnnelik olnud ja nii kibedasti õnnetuks saanud.

Ellen!

Tal oli weel selgesti meeles tema kiri, mille ta agentuur temale oli järele saatnud ja milles ta temale ta raha tagasi saatis, ilma et ainust sõna, ainust terwitust oleks juure lisanud. Ta nägi weel Elleni iseloomustawaid ühtlasi tähti oma ees, tema kirja, mis talle alati oli meeldinud.

„Heinz!

Ma tunnen sinu kirja haawamisena. Minu eest hoolitsetakse juba. Mees, kes minu maha jätab, ei tohi juleta mulle raha pakkuda.

Ellen Richter.“

Wiimne oli teda eriti tundlikult tabanud. Ellen kirjutas alla oma neiunime! Kahetsusetunne, mis temas üles kerkinud, suruti järsult maha, ja ta oli oma südame uuesti lukustanud.

Aga ikka jälle lendasid ta mõtted ja meeled tagasi igatsetud naise juure. Ja täna laulis ta linnas, kus ta temaga õnnelik olnud. Kas oli ta, salalootus südames, sinna sõitnud? Kas eotas ta, et Ellen ehk tuleb tema juure? . . .

Ta ehmus üles oma unistustest.

Rong oli mürisedes jaama jõudnud.

*

Heinz Golding laulis.

Ta oli selleks õhtuks eeskawasse wõtnud oma armsamad laulud: alguses Schubert, siis Beethoveni lillekimp „Kaugele armsale“ ja lõpuks Hugo Wolf.

Kas oli see tunne, et Elleni ligidal wiibis, mis ta häälele täna eriti kummalise kõla andis? Ta arwas oma laulu-

dest midagi kuulwat, mis nii wahetumalt mõjuwana, teda ennast põrutawana weel iial polnud kajanud. Ta süda läks ärdaks ja pehmeks, siis aga pingutas ta oma jõurikka, tumeda tämbriga toreda mehehääle jälle kirglikule andu- wusele ja suurusele.

Ja tema silmade eest kadus kuula- jatega tihedalt täidetud ruum, ta kõr- wadest hoowas owatsiooniline kätepla- gin mööda kuulmatuna.

Kaugelt, kaugelt arwas ta pikkamisi üles kerkiwat ja lähenema nägewat oma naise nägu. Tahtis ta Ellenile aga silma waadata, siis kadus see.

Siis jälle arwas ta Elleni armast häält kuulwat, nagu waremalt, kui ta Ellenile oli ette laulnud. Ja see häält ütles:

„See oli nii ilus, Heinz. Nüüd aga oled sa wäsinud. Tule, anna mulle oma käsi ja istu minu kõrwale puh- kama!“

Aga seegi helewus kustus.

*

Kunstnik oli lõpetanud.

Higitilgad seisid tal otsa ees. Ta oli wäsinud, surmwäsinud.

Aga publik plaksutas ja kisendas, tahtis lisa saada.

Golding pidi lawale tagasi tulema.

„Sinule, Ellen,“ sosistas ta siis.

Ja ulatas saatjale klaweri ees Wolfi surematu „Koduigatsuse,“ millele Eichendorff sõnad loonud.

„Kes tahab wõõrsile minna,
oh armsaga minu ta.“

Tasane wärin peitus ta hääles, kui tihti oli ta oma naisele seda laulu ette laulnud. Siis olid Elleni silmad sära-

nud, ta oli oma pea tema õlale pannud ja teda üsna tasa ja õrnalt suudeli- nud — — —

„Oh armsad mulle on tähed,
mis paistsid ta majasse waik;
ma ööpikku lõbuga kuulan,
sest kallima uksele ta paik.“

Sügawasti tõmbas mees hinge. Ta kehast käis läbi nõks. Hõisates laulis ta lõpusalmi, nii et igauks tundis, et see t e m a tunnistus oli:

„Ja hommik teeb minule rõõmu;
siis warasel tunnil ma
läen kõrgele mägede otsa —
sind terwitan, kodumaa!“

Jälle mürises kiitus.

Heinz Golding oli kahwatanud, kum- mardas kergesti ja lahkus.

Piinaw rahutus pesitses temas. Ta tõrjus tagasi wastusirutatud, õnnesoo- wiwad käed, lillesid ei pannud ta tä- helegi.

Kiiresti lahkus ta kontserdimajast.

Astudes wälja wäiksest kõrwaluk- sest, mida ta ju waremaltki tarwitanud, et uudishimuliste pilkude eest pääseda, tuli ta rinnust hääletu karjatus.

Nagu waremgi seisis seal ta naine, nagu ootaks ta teda. Ka tema oli waikne ja kahwatanud, aga ta näol seisis en- dine armas päiksepaistne naeratus.

Silmapilgu seisid nad sõnatumalt üksteise ees.

Siis toibus mees ja ütles tasakesi, sügawast südamest liigutatuna :

„Ma teadsin, et tuled, Ellen. Aga et sa tõesti siin olid, tundsin alles, kui koduigatsust laulsin.“

Sügawale kummardas ta naise käe kohale, mille see talle wastu sirutas.

„Läheme koju, Heinz,“ palus Ellen.

Sõnatumalt noogutas Heinz pead.

Kõige rikkam.

Saksa kirjanik Otto Boettger.

Kohtawad neli isikut, kelle püksipõhjad ühistel aastail koolipinki nühhinud, ja ühel õhtul — mitte juhuslikult, waid kutse peale wilistlastepäewal.

Nooruseasõpruse, mis neid kord ühendanud, oli elu kare tõsidus kord lahutanud, aga ühised rõõmsad mälestused neid täna jälle ühendanud — närwilise wabrikandi, täissõõnud rikka, muretu kõrgema ametniku ja ühe — luuletaja.

Niipea kui mälestustekaew täna eriti walmilt tühjaks ammutatud, wajub wai- kus nagu kerge pilw nende pea kohale.

„Peame kõik pikad kõned —“ ütleb tasakesi naeratades luuletaja, jääb tõsiseks ja himustab teada: „Kes meist, armsad sõbrad, on küll see, kellele elukunst loorberi kui wõitjale pähe surub?“

Sõbralikult parandamatu unistaja weidra küsimuse üle naeratades, ütleb üleolewalt esimene:

„Tahaksin küll uskuda, kõigi teie poolt saawutatud tagajärgi tunnistada, et mina kui suure ettewõtte peaju see olen, kellele kuulub loorberipärg.“

„Sinu muresid mina ei soowi,“ weni- tab teine mugawalt, „sest minu wa-

randuse protsendid on ju kõige paremaks tõenduseks, et mina see olen, kelle päralt pärg on.“

„Ära seda usu,“ ütleb kolmas; „hästi ära kaalutud on minu juures äri- ja pühapäew. Kui tahan pühapäewa nau- tida, ei tohi ma tööd põlata.“

Jääwad wait kõik kolm ja näewad kui wõitjad uudishimulikult, kuidas neljanda, luuletaja, silmad saali kaowad.

„Noh, sina, luuletaja Jumala armust, ja sina? Mis jääb sinule waekaussi wiskamiseks?“ küsiwad sõbrad nagu ühest suust pilgates.

„Ka minu tööl oli tagajärgi,“ ütles luuletaja, „ja sellegipärast jäin mina kõige rikkamaks. Sest ma olen täna- seni alles hoida osanud — igatsuse.“

Nii ütles luuletaja, tühjendab klaasi ja räägib wiiwitades, nagu loeks ta ih- nelt oma kuldraha määrinud lauale:

„Minule on elu, millest ma olen läbi sammu- nud, sügawustes ja kõrgustes wiimaks awaldanud oma suurima sa- laduse: Önn — ei ole midagi, aga igatsus õnne järele — on kõik!“

Kiikhobu.

Poola kirjanik J. Michnewitsch.

Mänguasjade kaupluse waateaknal nägin ma täna ühe kiikhobuse. See oli wäga ilus kiikhobu. Niisugune kiikhobu, kel saba ja ilus lakk, oli minu lapsea unistus, minu mitte iialgi täideläinud jõululootus.

Minu esimene mõte oli: Nüüd lähed poodi, ostad enesele selle kiikhobuse —

nüüd sa seda ju wõid — wõtad ta kaenla alla, lähed koju, ja . . .

Ma naeratasin ja jäin siis äkki kur- waks, haruldaselt kurwaks — kiikhobuse pärast — rumala kiikhobuse pä- rast, mida ma kord nii palawasti igat- sesin, mille ma enesele nüüd wõiksin osta ja — — — enam osta ei wõi.

Külaline.

Saksa kirjanik D. Luschnat

Mehel oli kõrge palawik. Kuna ta oli alles keskeas ja surmaga heameelega ei tahtnud tuttawaks saada, siis laskis ta kutsuda arsti.

Kauase asjatu ootamise järele astus wiimaks õhtu eel üks herra tuppa, pani kübara käest ja mantli seljast ning istus woodi kõrwale.

Tüki aega wahtis tulija waikides oma ette. Siis tõusis ta, tõi köögist sõela ja suure puunõu ning hakkas midagi läbi sõela ajama. Haige ei jaksanud hämaras näha, mis seal õieti sündis. Sellepärast küsis ta, ennast pistust püstimale ajades:

„Mis Te seal teete?“

„Sõelun Teie elu läbi?“

„Kas olete warsti walmis?“

„Jah, warsti.“

Mõne minuti pärast tõi herra puunõu woodi ääre ja ütles:

„Olge nii lahke, ja waadake ise. Kahmake käega nõusse.“

Haige tegi seda.

„Seal pole ju midagi,“ ütles ta imestades.

„Tõsi! Seal pole midagi. Nüüd waadake, mis sõela on jäänud.“

Haige märkas kolme raasu, mil mingit kindlat wärwi ei olnud. Ta küsis:

„Mis see on?“

„Need on need kolm päewa, mis Teil weel on elada.“

„Ainult kolm päewa weel? Mis ma nendega pean tegema?“

„Sedasama, mis möödunutega tegite, nimelt mitte midagi.“

„Aga ma palun Teid! Minu elu on ju ometi —“

„Täiesti ei midagisse woolanud, ja muidugi!“

„Seda ei oska ma mõteldagi.“

„Weenduge; waadake, nõu on tühi.“

„Aga kust see ometi tuli?“

„Te küsite minult palju. Wõi olen mina Teie elu elanud?“

„Kus on siis need päewad, mis mina elasin? Mul on nii mõndagi meeles. Nad peawad ometi kusagil olema?“

„Teie päewad on seal, kus Teie weel ei ole, aga kuhu Te warsti jõuate.“

Haige ohkas mõnuga. Ta näis olewat rahustatud ja rahul. Et ta kõik eest leidma, mis siin enam ei olnud, näis talle lohutuseks olewat. Siis tuli talle meele, et ta herralt ta nimegi ei olnud küsinud. Ta ajas enda püsti, et tema järele ringi waadata. Aga mees oli juba lahkunud.

Waletajad.

Saksa kirjanik Hans Gätken.

Keegi reisija jutustas kord mingisuguses seltskonnas täis tõsidust, et ta kõik maailma läbi rännanud ja seal ta muude kummaliste asjade hulgas asja näinud, millest weel ükski kirjanik sõnagi polla lausunud. See ime oli tema tõenduse järele kapsapea, mis nii suur ja kõrge, et tema üheainsa lehe warju oleks wõidud wiiskümmend sõjariistus ratsanikku lahingukorras ülesseada, kus nad oleksid wõinud ratsutada.

Keegi, kes seda waletamist kuulis, ei arwanud selle wastu waidlema hak-

kamist kohaseks, waid seletas ainult kõige suurema rahuga, ka tema olla kaugel reisinud ja isegi Jaapanis käinud, kus ta oma kõige suuremaks imetuseks enam kui kolmsada wasesepa ühe suure katla kallal töötamas näinud; katlas olnud wiissada meest, kes katalt seest siledaks teinud.

„Ja mis taheti selle määratu suure katlaga teha?“ küsis esimene reisija.

Teine wastas:

„Taheti temas keeta seda kapsapead, millest Teie praegu jutustasite.“

Kunstlik orel.

Saksa kirjanik Richard von Volkmann-Leander.

Palju, palju aastaid tagasi elas kord noor osaw orelimeister, kes oli juba hulga oreleid ehitanud, kus juures wiimane ikka eelwiimasest parem oli. Wiimaks ehitas ta oreli, aga nii kunstliku, et see iseenesest mängima hakkas, kui kirikuse astus pruutpaar, kellest Jumalal meeleha oli. Oli ta orelihitusega lõpule jõudnud, silmitses ta tütarlapsi, walis nende hulgast enesele kõige wagama ja kenama ning walmistas pulmi pidama. Kui ta nüüd nii, pruut käekõrwale, üle kirikuläwe astus, sõbrad ja tuttawad teda pikas reas saatsid, igal ühel lillekimp käes wõi nõõpaugus, paisus ta süda uhkusest ja auahnusest.

Tal polnud ei pruut ega ka Jumal meeles, waid ta imestas aina, milline osaw meister ta oli, kellega keegi wõistelda ei suuda ja kuidas saawad inimesed weel imestama, kui orel iseenesest mängima hakkab. Nii sammuski ta kena pruudi saatel kirikusse, — kuid orel waikis. Orelimeister wõttis selle juhtumise liig südamesse, sest enese uhkes meeles arwas ta, et süüdi ei ole mitte ise, waid pruut, kes truuduseta olla. Kogu päewa kestwusel ei kõnelenud ta noore naisega sõnagi, kraamis öösel asjad kokku pauna ja lahkus. Oli ta nii mitu sada penikoormat rännanud, peatus ta wiimaks wõõral maal, kus teda keegi ei tunnud ega ta järel pärinud. Seal elas ta waikselt ja üksildaselt kümme aastat. Korruga tärkas temas igatsus kodu ja mahajäetud noore naise järele. Ikka jälle pidi ta mõtlema, kui waga ja kena ta naisukene olnud ja kuidas ta pahameelega temast lahkunud. Kui ta lõpuks nägi, et koduigatsusega wõitlemine asjata oli, otsustas ta tagasi minna ja andeksandmist paluda. Ta rändas päewad ja ööd läbi, nii et jalatallad werised olid; kuid mida enam ta kodule lähenes, seda suuremaks kaswas igatsus ja ka hirm, kas ta abikaasa ka endist wiisi sõbraline ja lahke ta wastu on, nagu tol ajal,

kui ta weel mõrsja oli. Wiimaks silmas ta kaugelt kodulinna tornisid sinetawat. Ta hakkas jooksuma, mis iganes suutis, nii et inimesed talle järele waatasid ja ütlesid: „Ta on kas nõdrameelne wõi waras.“ Kui ta linna wärawast sisse astus, kohtas ta surnumatjaterongi. Puusärgi järel sammusid hulk inimesi, kes nutsid.

„Keda te matate siin, head inimesed. et nii nutate?“

— „See on orelihitaja kena abikaasa, kelle kuri mees maha jättis. Ta on eluaeg meile nii palju head teinud. et kawatseme ta kirikusse maha matta.“ Kui ta seda kuulis, ei lausunud ta enam sõnagi, waid käis pead norutades puusärgi järel ja aitas wahete wahel ka kanda. Keegi ei tunnud ta ära. Et ta aga alatasa nuuksus ja nuttis, ei seganud teda ka keegi, sest nad arwasid: see on ka wist üks nendest lugematutest waestest, kellele kadunud eluajal on head teinud. Nii jõudsid kõik kiriku juure ja kui kandjad üle kirikuläwe astusid, hakkas orel iseenesest mängima ja nii imetoredasti, et keegi eluilmas sarnast mängu enam polnud kuulnud. Nad asetamid puusärgi altari ette ja orelihitaja toetus seal ligilähedal olewa samba wastu ja kuulatas, kuidas hääled ikka waljemini ja wägewamini helisema hakkasid, nii et isegi kiriku alusmüürid kõikusid. Ta silmad wajusid kinni, sest ta oli kaugest teekonnast wäsinud, kuid süda oli tal rõõmus, sest ta teadis, et Jumal on talle ta eksisammu andeks annud. Kui wiimne oreli hääl helises, langes ta surnult kiwipõrandale. Inimesed tõstsid surnukeha maast üles ja, kui nad otsusele jõudsid, kes ta oli, awasid puusärgi ning asetamid ta abikaasa kõrwale. Kui nad puusärgi uuesti kinni naelutasid, hakkas orel tasakesti helisema. Siis aga waikis ta ja ei ole siiasaadik enam iseenesest helisenud.

Kadunud miljon.

Inglise kirjaniku Edgar Wallace'i romaan.

8

Jim läks wälja maanteele, et võimalikult mõnda kästjalga leida, ja lohtas õnneks ühe rattasõitja, kellele ta kirja Marlow politseile kaasa andis. Ta lõneles parajasti Dora'ga, kui ta äkki politseinike kuulis tulewat, ja ütles seepärast ruttu:

„Kas on see nüüd õige wõi mitte, igatahes salgan ma teie osawõttu sellest komplottist maha jutustage waid neile lugu nii, nagu teie ta mulle olete jutustanud — aga Tod peab teile wõõras olema — kas saate aru? — ükskõik, milline murdwaras.“

„Teie olete minu wastu wäga hea,“ ütles ta taha. — „Jimmy!“

Jim pööris weel läwel ümber.

„Armastan Ney't — seda tahsin Teile ütelda,“ sõstas ta. „Teie ei tarwitse ju uskuda — ja ei usugi wist. Teadsin, et nad teid küsata tahawad, ja ometi armastasin ma teid ja armastan praegugi weel.“

Jimmy oli küll mõtlisus mureolus, kuid ei taotanud ikkagi enam aega, kui see just hädapärast tarwilit oli. Nuto wiis ta Marlow'sse, ja seal last ta jõe äärest järqi pärda, kas on keegi näinud kedagi ainult õõsarki ja homiku-kuube riidetatud daami. Joan wõis ju ka jälle Londonis olla. Ta küsis Cadoganplatilt järqi, aga seal polnud keegi Joan'ist midagi kuulnud.

Poolhulluna hirmu pärast üüris ta wäitese aurupaadi ja sõitis jõgepidi alla, kuna ta mõtles, et Joan tingimata peri jõge on põgenenud. Ta ei wõinud aga midagi muud kindlaks teha, kui et mootorpaat on leitud läänepool Cootham'i küüsi. Keegi õngitseja olla teda jõe põhjas lähele pannud.

Lüüsiwahti polnud ükski õõsel aratanud.

„Kui daam hädas oles olnud, oles ta kindlasti minu juure tulnud,“ ütles ta. „Mu lamp seisas külanäal. Seda et wõlnud ta nägemata jätta.“

„Mis on siit tänu läbi tulnud?“ küsis Jim.

„Mees loitles kõik wõimalikad alused, alatis sõepaadist ja lõpetades parwegi.“

„Molly Wapping'ist; John Marton Calksea'i; Keltarc: Gecennich'ist; Riber Queen Gravesend'ist — see on üks wõdurlaew — ja weel umbes nelt paati.“

„Mingisugust sõidukit, kus keegi daam peidus wõis olla — polnud nende hulgas?“

„Lüüsiwaht raputas pead.“

„Dora läks kalla seitsme pai'u läbi,“ ütles ta.

„Dora!“ küsis Jim kähku. „Mis see on?“

„Oh, üks paat,“ wastas mees, ja Jim waltis peetunult.

Joan wõis olla maandunud, ja kui see tõsi oli, siis läks ottsmise piirfond kiisamaks. Aga ei üheski jõeäärse majas polnud teda nähtud ega temast kuulud. Ja õhtupoolik möödus, ilma et nelust mingisugust teadet oles saadud.

Õõnesfilmi ja wäsinuna hingeliselt ja tehaliselt jõndis Jim Scotland Yard'i tagasi, kus ta waematud waimule esitati uued raske nõudmised. Ta oli waewalt oma tugitooli lastunud, kui juba inspektor Dewy tuppa astus.

„Kus on Bill Dicker?“ küsis ta.

„Ma ei tea,“ kostis Jim wäsinult. „Ah ja, ta sõitis Northampton'i, et Kupie't tabada. Seda lasti ta mulle wähemalt teatada.“

„Wõtku kawat leida Kupie't! W'il'it oli tänu õhtupoolikul konverents, ja seda poleks ta unustanud. Kes tõi Teile selle teate?“

„Mees, kes mulle neeb paberid tõi — Bennett, Collman'i teener. Ta ütles, Bill sõitwat kell 8 ja 30 minutit Northampton'i.“

„Kell 8 ja 30 minutit ei lähe mingisugust rongi Northampton'i. Seda teab Dicker wäga hästi. Üks rong läheb kell kolmweerand kümme. Seesugune ekspres on W'il'i juures wõimatu. Kus on teda wõimati nähtud?“

„Colemani majas,“ wastas Jim, kes äkki täitja elawaks muutus.

„Ta tõusis pisti ja pistis rewolwri tasku.“

„Kannan harwa relwasid oma juures,“ ütles ta, „aga seeford on tulwikista waja. Laske Coleman'i maja ümber piirata nii paljude meeste poolt, nagu Te iganes kätte saate. Tahan praegu arreteerida Tod Hydn'i, kes end nimetab ka Bennetti'iks. Milline nelud tula ma omet olen, et ma alles nüüd aru saan, et Kupie ja Hydn ja Bennett on üks ja seefama is!“

Ruuteistkümnes peatükk.

Sga kiiti autotrossad töid politseinike Pritlandplatfile, ja kui rõngas oli kinni, läks Jim nisse juure ning koputis. Ükse awas kiskmis-tas aastates naisterahwas.

„Ma usun, herra Bennett on oma toas, mu herra. Kutsun ta kohe siia.“

„Urge end waemake,“ ütles Jim, kuna ta edasi astus. „Dobate sin — ma tunnen ise teed.“

Ta hüppas suuril sammul trepist üles, mis oli ainult kinni nõjatud, ja revolwripäraga lütkas Jim ta lahti. Tuba oli tühi. Ta waatat awatud aknast wälja ja sai aru, kui raske on maja ümber piirata, mis ulatab Portland-plaati hoowide ligi. Ta ei wiitnud aega toa läbitõstmisega, waid ruttas alla ja juhtis oma mehed keldrisse, kus asus luuk. Ta üllatusel oli luugile raske last peale lütkatud.

„Seda ma kartsin,“ ütles Jim, haarates ise kasti ähest serwast kinni.

Ühtisel jõul lütkati kast kõrwale, ja filmapillfeldt oli luuk awatud. Jim lastus põlwilt, et alla pimedasse ruumi waadata.

„Seal on keegi sees,“ ütles ta. „Andke mulle taskulatern!“

Üksainus pill põrandal lamawale kogule, ja Jim Sepping seisis ta kõrwal.

„Tulge alla, lahkest!“ hüüdis ta. „Herrä D cker on siin!“

Bill Dicker oli meelemärkusela, kui ta üles toodi ja keldri kiviõrandale asetati. Ta nägu oli sinine. Ta wiitis lämbumise wiimses staadiumis, ja oli ülbje ime, et ta selle hirmsa seisutorra üle oli elanud.

Ta polnud weel toibunud, kui Jim kell 7 õhtul ta juure haigemojasse ilmus, et ta terwise järgi pärida. Et ta illose weel elas, selle eest wõis ta tänu awalbada juhusele, nagu ta ise hiljem jutustas, et keldris leidus kliša tinatoru suu, kuna lord nähtawasti lamajeturud oli, sedagi keldriruumi elektrikalgustuse sihtseadmisega kasutatawks teha.

Benneti'i toa lähem nurimine, mille Jim korraldas, selgitas, et teener kiiresti oli lahkunud. Seda aga ei saanud ta kindlaks teha, kas ta läbi akna ära lippas wõi aga lühile aeg enne politseid majast lahkunud oli. Teenijaskond ei teadnud sin midagi ütelda.

Tähtsaimaks leiutis oli sin paar kollaseid nahkkindaid ja Benneti'i nimele antud mootorratta juhtimisruba. Et ta weel wõimeline oli oma mõistust selle uue mõistatuse lahendamise peale kontsentreerima, see imestas Jim'i poolteadlikult, niimil moel. Selle puhtmasinliku kohus-täitmise taga wartises südantõhestaw hirm, mille jaoks et leidnud mingisugust wastumürki.

„Joan on kadunud! Joan on kadunud! Korbas ta aju wahetpidamata. „Milleks nühid ja Benneti'i toas? Milleks istud ja sin ja

näed waewa kuritegija pärast, kui ta ka oleks kolmekordne mõrtsukas niitaua lut Joan sind kulsud?“

Kell oli peaaegu kümme, kui ta büroost murtud, mureliku mehena lahkus. Just kui ta õues autotrossasse astus, jooksis ta juure üks ametnik ja teatas;

„Herra kapten, keegi saabab juba kümme minutit seda sadesõnumit. Sgalpoolt tulewad juba sellekohased telefoniteated.“

Jim ruttas walgustatud kotta tagasi ja luges sedelt läbi, mille ta ametniku käest wastu oli wõtnud. Teade oli lühike, aga ta oleks rõõmu pärast nutta wõinud, kui ta luges:

„Ütelge kapten Seppingile, Scotland Yard, et olen julges kohas. Joan.“

Jim'i põlmed wabisesid, ja ta istus maha. „Kunas on see teade saabunud?“ küsis ta kähisewa häälega.

„See seisab ülewel nurgas, herra inspektor 9 ja 35, siis jälle kell 9 ja 45 minutit ja weel mitu korra tänase raadiokonserti programmi sekka.“

Jim luges teate weel mitu korra läbi.

„Ta on warjul,“ ütles ta wärisewa häälega. „Tänan wägo, wahtmeister!“

Warjul. Julges kohas. Kus ja kuidas üle ei mõtelnud Jim pikemalt järele, kuna ta koju sõitis. Ta süda rōttas hõiskawat tänu laulu, ja ta oleks wõtnud kas wõi tantfida, kui ta teha mitte nii wäsinud poleks olnud.

Albert oli teda nähtawasti oodanud, sest üks awanes, kui Jim parajasti wõttis otks.

„Siin on keegi daam, kes Teiega tahob rääkida, herra Sepping,“ sosistas teener. „Ta on praegu just inlud.“

„Kes on see daam?“ küsis Jim, ja metst lootus ärtas ta südames.

„Breill Coleman,“ wastas Albert.

Dora! Ta oli Dora peaaegu unustanud; ta polnud sugugi enam mõtelnud selle kurbmängu peale, mis selle kohale tumedaid warje heitis.

Neiu istus laua ääres, ta käed olid ette fikutatud, ja ta tumedad silmad hõõgusid palawikuliselt.

„Joan on warjul,“ ütles Jim ja jules oma taga ulse. „Praegu saime raadiosõnumi.“

Neiu noogutas pead.

„Sumal tänatud!“ õhtas ta. „Kas teate midagi lähemat?“

Neiu ilusab silmad nurisid Jim'i.

„Lean, et Bennett on Tod Hõdn ja Kupie,“ wastas Jim rahulikult, aga neiu pill silmitfes teda itta weel ühtlasjaliselt.

"See rõõmustab mind, et Teie seda teate, sest mina oleksin pidanud seda üttema, kui Teie seda mitte poleks teadnud. Jah, ta on Tod."

Neiu vaikis hetke ja lausus siis:

"Jimmy, kas tohin ma selle öö siin magada?"

"Siin magada?" kordas Jim rõõrastawalt. "Mu armas Dora, siin majas pole naist. Teie saate aru —"

"Kas tohin ma siis ülewal olla ja rääkida?" küsis neiu ahastawa tooniga. "Kas Teie aru ei saa, et Tod mind otsima hakkab, Jimmy? Kas olete maja läbi otsinud?"

Jim nikutas pead.

"Ja mitte midagi leidnud? Küllap ta wist arwab, et mina ta ära olen annud. Marlow'sse ma jääda ei wõinud. Ma ei tea, kuhu pean minema."

"Teie peate muidugi siia jääma," kostis Jim südamekult. "Albert, kes nõuab, et löi ilus oleks, lohtub muidugi ära, aga — awali, kult öeldud, mul on täna õhtul täitsa üksik, mis weel sünnib!" lijas ta ülmeelikult juure, ja seejuures libises kerge naeratus üle ta näo.

"Kuna Te Joan'i olete leidnud? Kus ta on?"

"Seda ei wõi ma ütelda," wastas Jim ja kõneles saabunud teatest.

"Kui imelik! Lawford oli nähtawasti ta seal," lausus neiu. "Joan kindlasti jahklaewal."

"Jahklaewal? Aga Themse ülemisel jooksul pole ju ainuiski jahklaewa?"

"Nad wiisid ta ehk rannikule," jäi neiu kindlaks. "Lawford jutustas ju, et ta kolm tundi olla sõitnud, enne kui ta oma wangistuskohta jõudis."

"Kas ta Teile ehk weel rõhlemgi jutustas?" küsis Jim agaralt.

"Ei, dieti küll mitte. Sellest ajast saadit arwan ma, et ta meid kõigi ära on annud, ja et tal seepärast nii kiire oli, Inglise maalt lahkuda. Ta tapmisest ei teadnud ma midagi, enne kui ma teate sain. Ma ei teadnud isegi, et ta andestamatu kuriteoga hakkama oli saanud." Neiu alustas juttu muist asjust, ja kui Jim teda wana teenri juure tagasi tahtis juhtida, vaikis ta.

Jim oli surmani wäsinud, aga asjade seisuford oli raske. Ta tegi ettepaneku, et magab ise naabruses asuwas hotellis. Kuid sellest ei tahtnud neiu midagi teada saada.

"Sel kombel jätaksite Teie minu oma teenri kätte," ütles ta. "Teie wõtte ju magama minna. Mina jään üles ja hakkan lugema."

"Kas usute, et ta siia tuleb?"

"Ma tean seda," ütles neiu tugewa rõhuga, "tean seda kindlasti! Ta peab minu

tapma, muid ei jää talle üle. Kas Teie siis aru ei saa, et ma olen praegu ainus elaw isendus Tod Hobn'i wastu? Coleman oleks ta ära annud. Selle sibiga läks ta Teiega Scotland Yard'i. Aga Tod järgis teda ja tappis ta tänaval. Tod tarwitab alati browningut."

"Kui lubaksin, et ülewal olen — kas lähette siis woodi?" küsis Jim, kuid neiu polnud sellega nõus.

"Ma pole wäsinud. Kui ma woodi heidaksin, siis oleksin omelti ärkweel, sest kardan. Paalun, minge Teie magama, Jimmy, ja usaldage mind. Kas siin majas on mõni päästerebel?"

Jim ei teadnud, kuid säärastes asjades oli Albert kompetent. Ta jaatas.

Nüüd tahtis neiu teada saada, kas see päästerebel kuskalt akna lähedalt mööda läheb, ja asja lähem uurimine selgitaski, et säärane rebel seisib Jim'i magabistoa lähedal.

"Ta tuleb kell kaks," seletas noor neiu rahulikult. "Seda ta teeb ikka — seepärast kutsumaksegi teda ta ametikaoslaste hulgas „Rullajah-Tod'iks." Ja kui ta kell kaks ei tule, siis ei tule ta üldse mitte."

Jim tegi nüüd õffets ettevalmistusi. Kuna Dora mingisugusel tingimusel ta woodit ei tahtnud, lasti ta neiu jaoks afeme elutruppa teha, ja sellele järgi Dora riietes lebama. Siis lasti ta wälfese sohwa korridoori lenda ja surus selle tugewasti wastu usti. Siis jäi Albert walwama, kuna Jim magabistuppa läks ja oma woodipeatse just hoomipoolse akna alla nihutas.

Rekköö palku kustutati igalpool tuleb. Ainult elutoas jäeti wälfes lambite põlema. Jim heitis pilali, ilma et ta magamise peale oleks mõtelnud, sest ta teadis, et Dora hoiatus tõele wastab. Siiski ärkas ta sügawast unest, kui kell löi kaks. Koik oli wagnne, ainult wäljast tänamalt kostis weoauto ragin. Enne magama minekut oli ta alnacesriided üles tõmmanud, nii et akent külje pealt filmas jät pidada. Wiimsed heidid kustustid, kuid ei sündinud midagi. Dora kartused olid seega asjatud olnud. Selle järelduseni oli ta parajasti jõudnud, kui äkki üks wari aharnudule langes — nõrk, peaaegu nägematu wari, mida heidab tähtedekuma.

Jim wõttis rewolwori pabja alt ja jäi istuma. Millisel moel algab pealetung? Kui mees teab, et Dora siin on, ja arwata wõib, et ta tulekut oodatasse, siis ei julge ta ju omelti majasse tungida!

Minut aega ei juhtunud midagi, ja Jim hakkas juba uskuma, et ta filmab teda on petnud, ning arwas parajasti, et tarwis üles tõusta ja järgi waadata, kui äkki midagi ras-

ket läbi akna valfates ja tuhmit vastu pörandat kullus.

Waewalt ühe sekundi ei saanud detektiiv seisutorrast aru. Siis surus ta enese wastu seinu ja määsis enese madratsisse. Ja juba järgneski plahwatus, mis ta woodist üles paiskas ja jälle maha lasti kukkuda. Hirmus rauatükkide müra, wastu seinu ja lage, wastil lordiniõhku — ja wailus. . .

Teraskild oli läbi madratsi tungnud ja ta käenaha weristanud, kuid seda ei tunnudki Jim. Nasklusega pääsis ta woodist, sest see oli plahwatuse mõjul parunenud. Kui ta jälle pörandal seisis, firutas ta kae wälja, et lampi süüdata, kuid siseseade ei töötanud enam. Kui oli see ka korridoris, nagu see peagi selgus. Jim awas lagunenud ukse tuppa, kus Dora lamas.

Ka siin oli kõik pime, kuni Albert küimalde ja tikkudega ilmus, mis peale Jim oma magadistuppa tagasi läks. Siin polnud midagi termeks jäänud, loomulikult ka mitte aknarund. Jga nelinurk oli kui noaga wälja lõigatud, ja waiw keset tuba hõõgus. Tuli kustutati weelruusiga, ja kuna Albert kohale rutatud majaanikfudele juhtumust seletas — selgus hiljem, et pörandasse oli tekitatud awau—galutas Jim ettewaatlikult mööda tuba ja ot—sis jäänuseid.

„Miks'i pomm,“ ütles ta, kui ta ärritatud noore neiu juure tagasi jõudis. „Kas on siin midagi juhtunud?“

Sein elu- ja magadistoa wahel oli weidi wigastatud, paar pilti olid oma kaaSID laotanud, ja üks lillewaas oli õhusurwel laualt maha lennanud.

„Jah, see oli Mks'i pomm. Mätlestin koha, kui kuulsin teda plahwatawat. Mäletan weel, kuidas üks pois sõjas säärase pommi kogemata maha lasti kukkuda, ja see on juba kõla, mida niipea ei unustata.“

„Teid ta tappa ei tahtnud,“ ütles Dora aegamis. „Ta arwas, et seal olen mina.“

All müdises ja huilgas tuletõrje. Reegi aasüüriline, kelle telefon polnud läbi lõigatud, oli tuletõrje kohale kutsunud, niipea kui ta eksploosiooni oli kuulnud. Maja oisiti läbi, aga nagu Jim oodanud oli, polnud meest leida. See oleks Jim'i koguni üllatanud, kui ta enesest mingisuguse jälje maha oleks jätanud.

Kahju ta korteris oli suurem, kui ta seda algul oli arwanud. Elektrijuhed, wee- ja gaafitorud — kõik oli purustatud. Dora kohalviibimist ei tarwitfenud ta mitte selgitada, sest nihlasti politsei kui ka tuletõrje oli seewõrra

tegewuses, et nad Dora sealviibimise täitsa loomulikult pidasid. Üs politseinikfudest nimetas teda koguni „proua Sepping'uks“, ja Jim ei hakanud seda elstist diendamata.

Õnnelikult olid möbleeritud esimese korra elanud ära reisinud, ja uksehoibja, kellele ülesandeks oli tehtud korraliktu üürilist leida, tuletas omale seda lugu meele ja palus Jim'ile tühja korterit ta koduse küstimuse terwitatawaks lahendusets.

„Kui meie sõber meid jälle järgmisel ööl ei tülita, siis arwan ma, et Teie siin etalgul warjul olete,“ ütles Jim Dora'le. „Et aga täitsa kindel olla, siis wõtan ma abinõud tarwitusele, et säärase lõbusa loo lordinimisest hoiduda.“

Kell oli üksteistkümmend, kui ta üles ärtas, wõõras toas ringi waadates ja taewajnist, roosidega ilustatud ehmewaiwa imetles, mille all ta maganud oli. Mäletanud, läks ta wälja korridoori ja koputas Dora uksele.

„Kõik korras?“ küsis ta, ja kui ta rahuldawa wastuse oli saanud, lahkus ta, ilma et ta einega aega oleks wiitnud.

Bill D'cker oli õö jookful jälle toibunud, aga ikka weel nõrk, nagu seda Jim'ile haigemaja ülemõde ütles.

„Kas olete selle poisit tabanud, Jimmy?“ oli D'cker'i esimene küsimus.

„Ei, peaaegu oleks ta minu tabanud.“

„Kahjuks pole see mitte üks ja seesama,“ urises D'cker nõrga häälega. „Jimmy, kui Teie Tod Hayden'i peale jahhi peate, siis ei toht Teie filmapilgukski unustada, et Teie tegu on täielise metsloomaga. Ja — Jimmy — Teie peate ta tabama, enne kui ta Teid tabab! Tal on kolm mõrsluataidõõd seljataga ja tapalawa ees ootamas. Ja puua wõib teda ainult üks kord! Parema on istuda tunnistajatepingil, kui olla asja arutamise puhul ainult kuritegija wiimaseks ohwriks.“

Ülemõde ütles mulle, et kui Teie palju räägite, siis halweneb Teie seisuford; aga Teie peate mulle lihidalt üttema, kuidas Teie sinna neetud musta keldrikoopasse sattusite.“

„Ta tõukas minu sinna sisse. Ta küssas mind tuntawalt, kuna ta mulle jutustas ühest wäljapääsust seal keldris, mille ta ise üles olla leidnud. Ja mina — tola, k.s ma olin! — ronisin alla. Olin waewalt alla jõudnud, kui ta ju luugi kinni lõi. Siis teadsin ma, milles asi seisis. Selle wäglasteo peale ei saa ma uhke olla,“ ütles ta kurwalt juure.

Jim noogutas pead.

„Bennett pakkis kõik kirjad kottu, mis ta wiist Coleman'i tuppa laialt oli unustanud, ja

lõid nad minu juure Scotland Yard'i, kuni ta mulle loo jutustas, mis mu ekstrojale wiis! See poiss on häbematu walell! Ja ta üts närimiline mõistatus on lahendatud, Dicker: nimelt, miss Bennett politseiniku ei kuulnud häädmat, enne kui üles oli läinud. Selle loo seletus seisab selles, et Bennett sugugi majas ei wiibunud! Ta tuli kindlasti alles pärast politseiniku ja seisis all trepi juures, kui politseinik olla tuli Begu nimastawast ainult oli muudugi wäljamõeldus. Bennett oli terve selle kamba pea ja juht. Nippy jutustas mulle loru, Bennett olla alati nõudnud, et igauits oma osa kõige täpsemalt täidaks, isegi siis, kui pole pealtwaatajaid — ja ta on oma osa suurepäraselt mänginud!"

Niud astus murelik ülemõde tuppa, ja Jim pidi rutiu lahuma.

Ta tahtis kodus einetada. Oli armastas ta seda harilikult, kuid täna oli ta ka Dora pärast mures ning kartis, et ehk Tod Haydn wahpeal siis on tunginud.

Neiu oli heas tujus, ja peaaegu sama rahulik kui warem. Hea, segamatu õõ oli ta täielikult muutunud, kuigi weel armid näha olid ja üts filmalang sinkas näis.

"See metsloom!" urises Jim läbi hammaste, kuna ta neiu le kaastundliku pelgu heitis.

"Msi oleks wõinud weelgi halwem olla," ütles Dora, „palju, palju halwem. Ta oleks wõinud minusse armuda, ja see oleks olnud ta hufatus, sest siis oleksin ma ta kindlasti tapnud. Ega Teie temast midagi uuemat pole kuulnud, Jimmy?"

Jim raputas pead.

"Ja Teie ei kuulegi enam midagi," jattas neiu, „Tod pole harilik rotmar. Ta on tark näitleja ja suurepärane strateeg. Ja tal on tosin peiduurkaid, kuhu ta tarbetorral warjule wõib pugeba."

"Kas tunnete mõnd: ta peiduurkastest?"

Neiu mõtles weidi järgi.

"Jah, mõni neist on mulle tuntud, aga ärge pärige. Ma ei mõtle ta peale. Mõitlen ainult iseene peale. Teie tabate ta küll, seda ma usun. Aga ma ei taha selle juures awitada — ehk olgu siis —"

"Aga ega Teie ometi ei soowi, et ta Rex Walton'i miljoniga jalga laskeb?" ütles Jimmy.

Jim'i imestuseks naeris neiu heledalt.

"Rex Walton'i miljon pole enam Kupile käes," kostis ta.

"Kus ta siis on?"

"Rex'i käes," ütles noor neiu rahulikult.

Seitsmeteistkümnnes peatükk.

Tod Haydn ostis omale Deyent-tänawal ajalehe ja laskis siis edasi ning astus ühe elegan sessje restorani. Ta oli tõepoolest suurepärase näitleja. Ükski inimene, kes ta kõigis lehtedes awaldatud kuulutusi ja pilti oli näinud, poleks selles Londoni dandy's ära tunnud „kolmekümnekolmeaastast, puhtaks aetud nõoga ja hallikate juuste ning nurgilise lõunaga meesi." Ühike habemete ehtis ta ülemist huult, ja ühitegi halli juuffekarwa polnud näha; kohewad filmatilmud olid kadunud ja olid aset anud kabele kitalale juustseribale, mis kiltusid ülemel nina kohal.

Ta luges oma isikufirj:lduse läbi, pani siis lehe kottu ja wiskas ta laua a. a. Siis tellis ta omale hoolikalt walmistatud ja waltitud lõunasöögi, sest ta selles suhtes paljunõudlik; ja isegi need suured nõudmised, mida waene herra Coleman oma kõõgi wastu oli awaldanud, põlwenesid atnuuisti ta autojuhi peast.

Wiskamisi oma sõõminguga lõpetanud, laskus ta lokaalist, ootas, ootas siis rahulikult, kuni lähenes täitja uus autotrossa; selle katjus ta ette.

"Sõidutage mind Bond-tänawale ja ärge peatage enne kui seda Teie ütlen," käskis ta autojuhti „Teie ei tarwitse liig kiiresti sõita."

Wana Bond-tänawa lõpul asus majasiseskäl, mis talle wäga tuntud oli. See wiis ühe meesterahwa rätsepaari peal asuwasse korterisse. Kuttu libiseks ta filmad edasi-tagasi. Üks mees nõjatus uhe lähedal lohakalt wastu laaternaposti, teine mees seisis lõuniteel. Hand hirwitab ja ei lastnud peatada. Dora oli libisenud?

Ta ei tunnud mingisugust wiha Dora Colemani wastu. Et Dora reetmist takistada, oleks ta ta kahilemata tapnud, kuna ta aga seda polnud teinud, siis näis see kindel, et Dora politseile kõik ta peiduurkad teatavaks on teinud, ja et politsei omal algatusel igalepoole wahid wälja oli pannud, seda ta ei teadnud.

Kui auto Oxford-tänawale jõudis, ütles to: „Sõitke läbi Maidale Vale'i, kuni ma peal hüüan."

Selles tänawas seisis wäike maja, mille wastu oli Tod Haydn'il eriti palju huwi, ja kui ta sellele majale läheneb, siis filmites ta kõnn taebed teramal pilgul. Majatese kõrwal seisis üks mees wärawa juures ja suitsetas: tugew mees kõwa wiittübaraga, kes näis kedagi ootawat. Teiselpool maja ajasid kaks meest omawahel juttu, ta nende tüüp näis kaunis tuntud. Tänawa lõpul lasti Tod Haydn kõrwale pöörduda ja jõudis peagi ühele elegantsele platstile, kus

ta wälja astus, autojuhile hästi maksis ja Wigmore tänale pööris, kust ta jälle omatorda ühte kõrvaltänawale, jalutas. Siin oli ta kindel, seda ta teadis, ja suiigi tal teistes peidurkastes igasugu abinõud tarwitada olid, wõis ta ta nendega hakkama saada, mis ta siit eest leidis.

Rähku wahetas ta oma elegantse ällkonna kulunud roheline woorimehekunne wastu, pani wana mütti pähe ja ruitas garaasht. Uinus sõiduriist seal oli autotrosska, mis ta omandus oli ja mille peale ta omas korrapärase sõidutunnistuse. Kui ta bensiniinõu pealiskaudselt üle oli waadanud, pakkis ta neli isingikannu wõrega ümbritsetud katusele, awas wärawa ja juhtis siis oma auto silitatud nullitsale. Dufustanud garaasht, pööris ta läänepoole ja sõitis aegamisi minema. Kui ta Hammersmith'ist ja Barnes'ist oli mööunud ja juba Waines'ile lähenenes, hüüdis teda äkki keegi mees, kes ühes kellugi naisega kufagilt majast wälja astus. Ta naeratas ainult ja jaitas sõitu, tõmbas aga oma wäikeste lipu sisse, mis ütles, et sõiduriist on kinni, isegi imestades, et ta seda mitte warem polnud teinud.

Staines'i taga jookseb maantee pikki jõge. Siin asuvad ainult üksikud majad, ja heinamaa ulatab otsekohhe jõeni. Haydn jõudis kohale, kus maantee kõrwal seisis metsajalgute; ta juhtis auto otseteed puie wahele. Siin kustutas ta oma helgiheltja, tõmbas kuu seljast ja lükkas ta siis juhtisime alla. Siis ritetus ta musta kirtsasse kuuhe.

Enne kui ta helgiheltja oli kustutanud, oli ta weel oma tugewa rewolwri üle waadanud ja ta siis tasku — kuu alla pistnud. Siis jalutas ta, ilma et ta tagast oleks waadanud — otsejoones Maidenhead'i poole.

Ta oli seda ümbrust juba õhtupoolikul waatamas käinud ja teadis wäga hästi, kus suur paat asus. Kas oli ta omale lootliku walmis waadanud, mida ta hiljem tarwitada mõiks. Kell oli peaaegu üksteiskümmend, kui ta saarele jõudis, mille kõrwal lewines sügaw pimeus. Wastu taewast filmas ta salebat peamasti, mis alles pärast ta õhtupooliku-kälas-käiku püstitatud oli. Selle masti külge oli kinnitatud antenn, seda ta teadis. „Dora!“ ütles Tod taja endamisi.

Kauge kirikutorni kell lõi kakssteiskümmend. Paadist polnud midagi kuulda, ja Tod, kes, läed põlwe ümber rannas oli istunud, teadis, et ta tund on tulnud. Ja seekord pidi ta katse õnnestuma!

Wähe aega hiljem libises wäike lootlik paadi juure. Wõis minutit ootas Tod Haydn

liikumata. Ta kuulatas, kuid ei kuulnud midagi. Nüüd kinnitas ta oma lootliku paadi külge, ronis ettewaatlikult pardalt ja hiilis taja edasi, kuni ta ühe wäikeste, taha uksepoolega laetud, luugi juure jõudis. Ta kumardus maha, kuulatas, siis jurnis ta sobades wastu üst. Üks oli lihtsa wäikeste riiviga kinni. Selle tõstis ta wäikelt üles, surudes oma taskunõu tera läbi praad.

Lühikeste trepikäigu lõpul paistis tuhmi tuld. Jälle kuulatas ta terawalt, ja ta kõrwaluulmine oli äärmiselt hea. Dünamomafin ei tõõts, ütles ta endamisi. Nähtawasti saamad nad walguise mõnelt affumulaatorilt. Ta kummitaldadega kingad ei teinud wähehaaki müra, kui ta roostipuga laetud wäikeste eestoa juure lastus. Elektrirümpud olid hõbedast, ja ta mõlemal toast tulewal uksel olid hõbedased uksepidemed. Ta puudutas ühte, ja üks awanes pisut. Kõik jäi waguks. Ta lükkas ukse weelgi rohtem lahti.

Nüüd seisis ta ühes suurmas toas, mis oli ehitud suurepärase diiwani, taha ingetooli ja ühe lauaga. Tasaaste hääle kõma tungis ta kõrwa. Ta hiilis lähemale ja kuulatas. Joh, see oli t e m a — ja tüdruk! Peaaegu õrna liigutusega tõmbas ta rewolwri wälja. Siis jurnis ta wastu üst, see awanes — tolli — jalalauuse wõrra... Ta filmade ees awanes suur kabiin nikerdatud laega, siidiste eeskirtete ja imekauniste mööblite sisseseadetega.

Silledega täidetud lamina ees seisis wäike sohwa, millel istus üks mees ja üks naine. Nad kesklesid taja, nii et ta ainult üksikuid katkeid wõis kuulda. Lähemale ja lähemale hiilis sissetungija, ja paks wäip oleks iga heli lämmatanud, isegi kui ta kummitaldu poleks tarwitanud.

„See oli muidugi Bennett,“ ütles parajasti mees. „Wells on ta hääle selgesti ära tunnud, kui ta Sinu pardale tõstis, Joan. Küsimus seisab nüüd ainult selles, kas Bennett aru on saanud, et see just m i n u paat on. Ma usun, see oleks parem olnud, kui Wells Su otsekohhe maale oleks wiinud.“

„Olen siin palju julgem,“ wastas Joan ja pööris järsku ümber, kui ta enese taga tasta naeru kuulis.

„Arge liigutage käsi,“ ütles Bennett ja asetask rewolwritorni sohwaotsele. „Derra Mr Walton, kui ma ei si?.. Kus on Tete teenijad?“ jaitas Bennett, kui ta wastust ei saanud.

„Arwatawasti maale sõtnud,“ wastas Walton lühidalt.

„Loodan Tete pärast, et nad seda paljaste kättega on teinud, Walton,“ ütles Haydn ja ta

suu tõmbas hirmutusele „Kui peaksid nad selle, mida otsin, juhuslikult kaasa võinud olema, siis magate Teie selle õõ kindlasti jõe põhjas. Võite maha istuda.“

Rex Walton ei liigutanud end. Süngelt ja kohkumata vaatas ta füüsetungijale näkku.

„Olen wist weidi hooletu olnud,“ pomises ta mentades. „Oleksin pidanud selle külastusega arvestama — olen seda koguni teinud. Kus on Teie sõbrad?“

„Bürgus,“ vastas Haydn nii tigeval toonil, et Joan jahmatas.

„Ma mõtlen Coleman'i —“

„Coleman on surnud,“ ütles Haydn külmalt, „ja ma lootsin Teile teatada mõni aeg, et ka Teie südamedaam surnud on. Aga armas proua Walton on elus — sest ta on ju Teie naine, eks? Noh, ta on igatahes elus. Soovin õnnet Teie peate väga õnnelik olema. Tahan a nult loota, et ta Teile enam abits mõid olla kui mulle. Ta oli algupeest saadik launne kohusetundetu. Ta ei tahtnud juba siis enam osa võtta, kui ma Teie esimesele armsamale — ta nimi oli wist Edith — ühe kirja saatsin, ja siis tahtis ta jälle mängust loobuda, kui ma ta Teile tuttavaks olin teinud ja abi elu oisustatud oli. Sellest ajast saadik kippus ta alati minema. Ma kardan, ta pole midagi muutnud, kui ainult wilets kaaslane ilma igasuguse etteujutusvõimeta ja ettewõttemuta.“ Haydn pani rewolvri laiale sohwa toele, tõi sigaretti taskust ja süütas selle. „Tahan Teile weidi Julia'st wasta,“ ütles ta pealiskaudselt, „wõin teha ka Dora's küsuda? Muide — Teie peate oma paadile teie nime andma — peate ta wastu mõimalikult karm olema — ja seda soowitan ma Teile kõigi naiste wastu. — Nii.“ Ta haaras browningu kätte ja algas soowu teise tooniga: „Olen jänune,“ ütles ta, „ma tahaksin weidi 58. aasta portweini maitseda.“

„Seba pole siin.“

„Teie waletate!“ ütles Tod Haydn. „Ta on siin paadis, ja Teie peate mu sinna wiima.“

„Ma ei wõi Teid kuhugi,“ ütles Rex ja lahutas wiha päraft.

„Siis lasen ma selle noore neiu maha, ja ma ei ahwarda ainult kõmu päraft. Kas saate aru? Kui Teie mind kahtide juure ei taha wiia, siis on sel neil lõpp käes. Ja kui Teie wastu hakkate, siis teen ma ka Teid külmaks ja leian selle, mida otsin, isegi, ilma Teie abita. Kas on see selge?“

Rex tundis Haydn'i ja ta külmatwerelisi metoode ning ei kahelnudki, et ta oma ahwarduse täide mõid saata.

„Doen kuni kolmeni,“ jättas Haydn, „ja kui Teie siis weel —“

„Ärge end waemake,“ ütles Rex. „Ega Te wist mu õde ei waja?“

„Wastuolija, mul on teha väga waja,“ vastas teine rahulikult. „Ma ei jäta teha mingil tingimusel sija, et ta ääritama tukuks. Minge ees, aga ruttu, palun!“

Rex wiipas käega oma õele ja astus siis aegamisi ukse poole, mille kaudu rõõwel sisse oli astunud. Nad sammusid läbi mõlema eestoa, siis tõmbas Walton mõtme taskust ja awas trepi all asuwa ukse. Ta sirutas käe wälja ja pööris elektrinuppu ja mees, kes ta seljaga seisis ja kelle rewolvrisu peaaegu Walton't selga pundutas, silmas weel teistki laudadesse ehitatud ukse. Walton awas ka selle ja astus ühte wäljesele tagawarade tuppa — ja pöranbal seiswat kahte kasti nähes löid Tod Haydn't silmad läikima.

„Witge üks kabiini,“ ütles ta, „ja Teie mõite teist kanda,“ kirjutas ta juure ja noogutas Joan'i poole.

„Mu õde ei jaksu nii raskest kasti kanda,“ ütles Rex ägedalt.

„Ta mõid ju katset teha,“ oli rahulik wastus. „Käidate talle, kuidas kasti edasi saab nihutada.“

Sõnagi rääkimata hakkas Joan raskele kastile plüta. Umbes kümne minuti kestis töö, siis seisid mõlemad kasti juures rajutis.

„Awage esimene,“ kästis Haydn. „Ma näen, ta on juba lahti.“

Tummalt tõstis Rex kaane pealt ja eemaldas olekora; selle all peitus kuus õgedesse wähitud pudelit.

„Astuge paar sammu tagasi ja ärge end liigutage,“ ütles Haydn ja haaras ühe pudelit kätte. Pudelit tulid nähtawale tuhandedollartilised rahatähed. Nuttu tõmbas Haydn siidise lotti taskust ja hakkas rahapakte üksteise järgi sinna sisse labuma. Sama töö tegi ta ära teise kasti juures. Siis löitis ta lotisuu kinni.

„Näi oleks korras,“ ütles ta. „Ja nüüd kardan ma, et ma seba omale lubada ei wõi, et Teile mõimalust annan, minust juttu lalali laotama hakata.“

Nende sõnade süngest süst polnud raske jagu saada. Joan oli algupeest saadik seba lõppu oodanud. Ta tahtis aga oma saatusele julgesti wastu astuda.

„See tähendab wist, et Teie wäljeste wist paugutama mõllete hakata?“ küsis Rex täitsa

rahulikult. „Telle on aga wist teada, et üks Teie kaasklastest midagi on tunnist nud, mis eht Telle mitte ükskõikne ei ole. See dokument on minu käs?"

„Milline kaasklane?" küsis Haydn ärewalt.

„Herra Lamford Collett — kuiigi ma isegi aru et saa, milleks ma Teie uudishimu rahuldand. Mul on küllaldaselt materjali, et Teid wõllasse saata, Tod Haydn."

„Siis pean ma selle huwitawa teate oma fokuksse mahutama," wastas kelm sunnitud naeratuslega. „Arwatawasti on see aga tühi jutt —"

„Tühi jutt!" ütles Walton. „Waadake siia! Ta kõrwal seisib kitsas po'eeritud lapp, ja ühe korraga oli ta selle awanud. „Siin on dokument," ütles ta.

Tasane nõksatus, ja kõik salooni lambid kustusid.

„Maha, Joan," hüüdis Rex ja kargas roimariile wastu põlwi.

Kaks, kolm korda raskus Haydn'i broming, ja nende plahwatuste müra tegi Joan'i pea-aegu kurdiks. Ta oli põlwile ja käpile lastunud; ta kuulis mehi pimedas maadlemat ja lootis, et Rex oma otstarbe on saawutanud. Seeford oli end Haydn erandlikult täksjata lastnud, ja enne kui ta dieti aru sai, mis temaga juhtus, oli ta juba selili. Järgmisel filmapilgul seisib Walton'i põlw ta paremal käewarrel. Siis oli juba ta kõrgi Walton'i peas.

Kuid äärmuseni wiidud kuritegija oli kuulmatu tugew.

Ta wäänles ja pöörles, kuni ta käsi jälle waba oli. Siis andis ta Walton'ile niijulguse hooi, juba alla, et see mõni sekund mõitlusmõimetu oli. Nüüd ütles Joan paar kiiret prantsuskeelset sõna, mida Haydn ei mõistnud, ja just kui mees oma rewolwri oli leidnud, libisesid kerged sammud läbi toa, ja üks lendas kinni. Ta taarus seina wastu, otiskis elektrinuppu ja tegi walget. Kabiin oli tühi. Kirudes tormas wastu kamina kõrwal asuwat ust. See oli lukus. Walton oli sees, ja küllap see juba abinõudid, wastuhakkamisest, leiab. Oli waja rutata! Haydn tõstis kotti Dale ja sammus trepist üles. Kui ta oma paati lahiti päästis, kuulis ta alt kiireid samme. Ta lahmas oma rusikraud pihku, millist sõjariista ta igaks juhtumuseks ligi kandis, ja waritses. Waewalt pistis Walton oma pea wälja, kui juba rusikraud talle pähe lendas. Rex waius hääletult maha.

Wiis minutit hiljem oli Tod omaauto juures, wiskas kotti läbi akna autoksse, tõmbas kuue seljast ja juhtis oma auto metsasalgust wälja.

Peagi sõitis ta piki Staine'i ja punkt kell kaks sõitis auto garaashi. Nõõmsas tujus kustutas Tod laternad ja hakkas oma saaki wälja tõstma.

Üks samm, ja ta jäi jahmatades seisma. Üks mees seisib auto aknal ja hoibis midagi käs, mis Tod'i sundis, oma käsi püsti tõstma.

„Hea, kui Teie neid enam ei langeta!" ütles Jim Sepp'ing, kuna ta ukse awas ja pikkamisi autost wälja tuli.

Rahesfateistkümnes peatükk.

„Mtte mina ei päri sellega kuulust, et Teid tabasin," ütles Jimmy. „Nipry Knowles nägi Teie autot ja wiis mu jõe ääre. Mis on laewal juhtunud?"

„Küllap sellest weel kuulda saate," urises teine, kuna ta käsi raudu pandi. Siis palus ta sigaretti.

„Ja peale selle weel tiffu, eks?" naeris Jimmy. „Ja seda just filmapilgul, kui Teie kõrwal seisjab lahtine bensiinidüü?"

Ta awas garaashi wärawa ja lüftas wangi wälja. Seal nägi Haydn hulga kriminaal-ametnikke.

„Wiige ta minema," käskis Jimmy.

„Kus oli Knowles?" küsis Haydn teda ümbritsewate meeste käest.

„Meie olime mõlemad parajasti Teie auto puie mahelt üles leidnud, kui Teie ju päralt jõudsite," wastas Jimmy. „Oleksite Teie autoukse awanud, siis oleks ma Teid juba seal arreteerinud, aga ma tahtsin Teid Londoni territooriumil kinni wõtta — see lihtjastab asjaajamist. . ."

Scotland Yard'is ootas Jim'i Knowles, kes teatas, et Rex Walton ainult meelemärkufeta olnud ja et Joan olla wigastusteta.

Uues õhtu eel jutustas Rex Walton oma kadunud m.ijoni loo. See sündis ta mugawas töd'oa.

„Umber neli nädalat enne waele Edie surma sain ma Coleman'iga tuttamaks, selle õige nimi, muu seas, oli Abdolphe Berncul ja kes oli tuntud suurkelm. Kõik lähemad teated selle mehe kohta saad ja oma uurimustel, Jimmy. Ta kutsus minu oma majasse ja seal kohtasin ma Dora'ga ja — aegamisi hakkasin ma teda armastama — Ta waitis filmapilgu ja jatkas siis: „Waatamata ta wõltsi mängu ja ühenduste peale selle roimariite-salgaga, olen ma ta

pärast praegu väga mures ning tunnen ta vastu palju tänu, sest kahtlemata on ta oma elu kaalule pannud, et Joan'i päästa; ta jättis ta selle saladuse, mis ma nii ära kadusin, teistele selgitamata. Kupiesi olin ma muidugi kuulnud ja ei imestanud sugugi, kui temalt esimene sed kirjad sain, milles ta mind ruineerida ähwardas, kui ma Dora't ei loobu. Nende kirjade otstarwe on mulle nüüd selge. Mind ta hetki mu otsuses kindlamaks teha, et kofitsin nimelt selle tüdrukuga, sest mu iseloomu tundsid nad üi hästi. Teisets ta hetki mind mu waranduse pärast rahutuks teha, ja see lätski neil kahjuks korda. Numala peaga hakkasin ma Coleman'i; nõu küsima, kes mu närwlikke kartusi suurendada oskas ja mulle, muidugi Tob Hoydn'i teadmisel — nõu andis, oma terwet warandust sulaks teha, et siis ühte neist salaruumidest mahutada, mida tema ütelse järgi waraamet revolutsiooni korras erakorterites walmis olla waadanud. Teie peate mind wist tolaks, et ma seda ta juttu uskusin ja lõhku lätsin! Aga see mees oli ju näilikult kõrge riigiametnik, elas uhkes majas ja Londoni ühes paremas linnajaos. Pea'egi kõneles ta nii üleolewalt sadadest miijonitest nagu melesugune sajast naelast. Coleman oli osanud mind teda usaldama sundida. Ja peale selle armastasin ma ta tütar. Üllen otsekoheselt, Dora pole kunagi oma kaastasi sellega toetanud, et ta mulle mingisugust nõu andis. Wastuotsja, ta soovitas mulle alati ettewaatust ja katsumist mind alati hoiatada, ilma et ta end muidugi kamba kättemaksu osaliseks oleks lastanud teha. Tõin see pärast raha pangast wälja ja wiisin ta Coleman'i juure, kes mulle selle kohta kwiitungi andis, mida ta ise nimetab „waraameti-kwiitungiks.“ See kwiitung oli kirjutatud ametlikule paberile ja isegi waraameti pitsatiga warustatud. Ma olin kindel kui kindel.

Nüüd polnud raha minu armates enam mitte hädaohus. Aga ma sain ikka ja ikka jälle ahwarduskirju, ja siis lasin ma enese Dora'ga päewal enne tähtaega laulutada, kuna mul suur hirm oli, et ta minu eest ära wiia. Kui ma siis sel õnnetuspäewal Portlandi'atfile tul'in, tõin ma Dora'le ühe kingituse kaasa ja lätsin pärast einet üles tema tuppa, et kingitust salaja ta käsitaskusse peita. Seejuures leidsin ma käsitaskust ühe minule adresseeritud lahtise kirja. Kirj oli Kupie't. Ta siin oli järgmine:

„Teie olete Dora kofinud ja oma raha herra Coleman'i kätte hoiuse annud. Waatamata ta salaruumi peale, wiime me teie selle raha täna õhjel minemo.“

Kirjaümbriku külge oli nõelaga teine sedel pistetud. Sel sedelil seisis teise käekirjaga:

„Dora peab selle kirja täna õhjel padja külge kinnitama. Auto ootab Dora't. Ta sõidab üle Harwich'i Budapesti ja jääb estalgul sinna. Meie walmame Walton'i ja teeme ta tarbekorral wagusaks.“

Teie wõite aru saada, mis ma siis tundsin! Ugul tahtsin ma alla rutata ja kõi need nadikaelad wastutusele wõtta; aga mul polnud ju küllaldaselt tõendusit; kwiitung raha üle oli ju küll mu lauasahilis, aga ma teadsin ka väga hästi, et see jalk millegi eest tagasi ei kofku, et aga mu raha omandada. See pärast tulid mulle keset treppi teised mõtted pähe ja ma hakkusin majast õue poole wiima ukse kaudu. Kwiitung häwitati seepeale, seda kuulsin ma järgmisel päewal oma teenri Wells'i käest, keda ma juhuslikult kohtasin. Mu esimene katse, Coleman'i maija tungida —

„Seega olid siis Sina esimene siisemurdja?“

„Jah, ja Rippy Knowles oli teine. Põgenesin oma jõelaewale, mille ma omale juba aastaid tagasi salaja lasin ehitada ja mille ma olin warustanud igasugu mieldawa lufuse ning isegi traaditu telegraafiga, et selles oma pulmaresti Dora'ga teostada. Sel suwel olin ma juba mitu nädalat sel paadil weetnud — Wells oli mu usaldusmees, mu autojuht ja inseneer —“

„Siis olid see ikkagi Sina, keda Albert minewal aastal raseerimata ja lohatas riides tähele oli pannud?“

Walton noogutas peab. „Ma nägin teda ka ja kartsin väga, et ta m'nu ära annab. Nüüd kohtasin ma, nagu juba öeldud, Wells'i kui ma pooleldi oimetuna uulifale jooksin, ja Wells soovitas mulle, raha kuidagiwiisi päästa. Politsei poole ei tahtnud ma pöörduda, sest seal poleks ju mu fantastilist lugu usutud, puudusid ju igasugused tõendusjed Bidin seega end ise awitama, ja seejuures oli mulle tubli Knowles suuresti abiks. Ta muretses mulle paar kummi kahklasi subje'ti, kes hakkasid Portlandi'at au ääres asuwat maja walmama ja kes iga patfi mis majast wälja wiidi, hoolikalt läbi otsisid. Siis järgnes kordaläinud murdwargus. Maja oli tühi, sest Hoydn'il oli wäljaspool tegemist ja Coleman magas hotellis.“

„Kust Sa seda teadsid, et raha on weini-lastides?“

„Dora oli mulle kord keldriauku nimetanud ja sattus ise seejuures niitõrra ärewusse, et

ma filmapiltselt mõistis, et siin tegu on min-
giguguse perekonnafaladusega. Laadisime siis
kastid, kui nende sisu asjus selgusele olime
jõudnud, autosse ja sõitsime minema, enne kui
Tod Haydn veel tagasi oli jõudnud."

"Ja sa viitsid ka Lawford Collett'i minema?"
küsis Jim. "Ta jutustas meile, ta olla olnud
kolm tundi teel. Kas oli Su laew tooford
mererannas?"

"Ei, jugugi mitte. Mu paat oli Richmondi
all Themse jõel. Nuto sõitis kolm tundi ringi,
ei Collett'i petta. Ta oli hirmunud, kui ta
mind nägi, ja tuunistas mulle kõik üles. Kord
katsus ta küll välisilmaga ühendusse astuda.
Ta ülestunnistuse eest lubasin ta väljamaale
saata. Selle eest andis ta mulle koguni kir-
jaliku patutunnistuse. Ta olnud rahaliselt
kolku varisemas, kui ta Coleman'i teenistusse
astunud. Coleman teinud siis temast oma
jalga liikme. Ta oli ühe ktiendi raha ära
pillanud ja kartis, et teda iga filmapilt arre-
teerima tulla. Jah, see oli vist kõik! See
oli aga suur õnn, et Joan'i mootorpaat just
meie laewa juures purunes. Knowles ja mina
olime sel ajal küll ära, sest meil oli parajasti
sissemurd Portland-platstil käsil. Wells oli
seega üksi, tundis aga häälest ära ja tõstis ta
laemale. Mchad ehmatasid ja kadusid. Ja
sel puhul saigi vist Haydn mu peiduurka
teada."

* * *

Dora istus, raamat süles, Jim Sepping'u
uues korteris ja vahtis alnast wälja lihawaske
rahwa murdu. Ta kuulis ust awanemat, aga
ei waadanud ringi.

"Mul pole midagi waja, Albert," ütles ta.

"Ma pole Albert," ütles üks hääl. Neiu
kähwatas ja waatas tagasi.

Rey Walton lähenes talle aegamisi ja ot-
sias sõnu.

"Sepping ütles, ta ei tarwitseda Su nime
nim tada, sest Haydn on surnud."

"Surnud?"

"Ta on täna õhjel oma kongis enesetapmi-
sega hakkama saanud."

Neiu känd warisesid, ja ta filmad puhkasid
Rey't näol.

"Siis wõin ma nüüd minna?" küsis ta.
"Sa pead enese minust wist lahutada lahkma,
sest seaduse järgi oleme ju abielus, eks?"

Rey noogutas tummalt pead.

"Siis peab ta minu nime ikkagi veel mai-
nima," ütles Dora, naeratades. "Mul on
wäga kahju — Rey."

"Kellest?"

"Sinust, Rey — ja ka — wäga — minust.
Mul on kahju, et olen sulle haiget teinud —
Kas tahad mulle andeks anda?"

Neiu sirutas käe wälja, Rey wõttis käe
wastu ja hoidis peos.

"Ma ei tea, kuidas Teie minust waltida
saate, kui ma ära ei jookse," ütles Dora.
"Seda teeksin ma meelesdi, Rey."

"Kuhu Sa lähelgid?"

"Ma ei tea — Wieni — Rooma — mul
on weidi raha, ausat, puhast raha — kui Sa
ehk ei usu."

Tekis pikk wahaeag. Siis ütles Rey:

"See oleks ehk kõige parem. Aga Sa pead
mulle oma aadressi andma, ja kui see asi on
lõppenud, siis tulen ma Sinu juure, ja me
alustame oma elu sealt, kus me ta lõpetasime
— Chelsea registreerimise uste juurest."

Neiu filmad waatasid maha. Rey nägi ta
huuli tulkatawat.

"Kas tõesti mõtled Sa nii?" küsis
Dora taha.

Rey Walton wõttis ta oma käte wahete
ja suudles teda.

(Lõpp).

Tellimisi „Romaani“ peale 1926. aastaks palume wiibimata
uuendada, et saatmises vahet ei tuleks.

14. Hispania.

- G. A. Becquer, Rohelised silmad. nr. 8.
„ — „, Uskuge Jumalat nr. 18.

15. Hollandi.

- R. Rijke, Lascasus nr. 13.
Maarten Maartens, Naise wõit nr. 16.
Multatuli, Polnud eeskawas nr. 10.

16. India.

- R. Tagore, Silmad nr. 9–10.

17. Inglise.

- R. L. Stevenson, Pudelikuradike nr. 1–3.
„ — „, Häältesaar nr. 17–18.
Charles Dickens, Kuidas tondid mehe teiseks
muutsid nr. 3.
Peab oskama nr. 14.
B. Tarlington, Meie, nr. 17.

18. Jaapani.

- Takeori Monogatari, Kuuneiu nr. 5.
Kukk nr. 17.
Luule nr. 10.

19. Kelti.

- Haldjate tänulikkus nr. 3.

20. Leedu.

- Wanasõnad nr. 7.
E. Skoll, Rohulagendiku koer nr. 13.
M. Petrauckas, Lietuva nr. 4.

21. Leedu-Saksa.

- R. Skowronnek, Poola Marie nr. 4.

22. Läti.

- J. Jaunsudrabin, Skruse-ema nr. 2.
J. Poruk, Hirmus öö nr. 7.
„ — „, Odshinka soo nr. 21.
J. Rainis, Küsiw neiu nr. 1.

23. Norra.

- Ingole Baster, Süüdlane. nr. 5.
A. L. Kielland, Südametunnistus. nr. 7.
K. Hamsun, New Foundland. nr. 11.
„ — „, Wiirastus. nr. 18.
„ — „, Ameerika rohulagendikul. nr. 20.
„ — „, Surma hirm. nr. 22.

24. Persia.

- Magus kihwt. nr. 11.
Omar Khayam, Kas pole kummalik. nr. 19.
„ — „, Nishapuri päiksemaalt 18 ja 21.

25. Poola.

- J. Michnowitsh, Widewikul. nr. 7.
„ — „, Kiikhobu nr. 24.
K. Tetmajer, Mälestus. nr. 18.

26. Portugaalia.

- Manuel Ugarte, Kolmasteistkümmes. nr. 2.

27. Prantsuse.

- H. de Balzac, Facino Cane. nr. 1.
Chamfort, Elutarkus. nr. 6.
A. Møntet, Ülikoolisõber. nr. 17.
H. Barbuse, Kannatus. nr. 19.
„ — „, Hommik. nr. 21.
Stendhal, Fragmendid. nr. 20.
J. Claretie, Sigarett. nr. 21–22.
M. Corday, Miljardäär. nr. 10.

28. Rootsi.

- S. A. Duse, Sõrmejalg. nr. 6.
„ — „, Detektiiv unistus. nr. 12.
Ossian-Nilson, On saabund päew. nr. 15.
G. Segerkranz, Daam Moulin-Rouge. nr. 15.
Dan Bergmann, Elektriwann. nr. 15.
S. Lagerlöf, Mängumees. nr. 21.
S. Elvestad, Daam ratastoolil. nr. 1–11.
H. Zetterström, Kummalised juhtumised. nr. 9.
A. Munch, õhtul. nr. 9.
G. af Geijerstam, Wana piibel. nr. 18.
A. v. Hedenstjerna, Jõuluõhtu nõmmesaunas nr. 24.

29. Rumeenia.

- M. Sadoveanu, Kaijatus. nr. 12.

30. Saksa.

- Otto Höcker, Kullakuninga kimbatus. nr. 1–4.
„ — „, Merekarud. nr. 8–9.
„ — „, Oma maalapike. nr. 12–17.
Adolf Stroch, Hassan ja Ali.
H. Courths-Mahler, Iseäralik tingimus. nr. 1–8.
„ — „, Griseldis. 11–24.
Harald Koch, Marokko öö. nr. 3.
Alfred Manns, Ameerika metsikust läänest 3, 7, 23.
M. Hirschfeldt, Kaswagu weel. nr. 1.
A. Halbert, Kõjutulek. nr. 9.
Luise Westkirch, Teraswann. nr. 6–7.
C. Fleischlen, Päwaraamatust. nr. 6.
„ — „, Niisugused on nad. nr. 9.

A. Bevernschulte, Amor meie ajal, nr. 8.
 W. Müller, Yoghi, nr. 8.
 G. Schüler, Palwe pühapäeval, nr. 11.
 J. Cotta, Sellegipärest, nr. 12—13.
 H. Hesse, Mitte täna, nr. 12.
 „ — „, Hukkumine, nr. 17.
 H. Seefeld, Tantsijanna, nr. 14.
 A. Brausewetter, Mõttekillud, nr. 14.
 P. Grotowsky, Wiljapea palwe, nr. 15.
 Stefan Zweig, Nägematu korjandus, nr. 16.
 H. Gäfken, Terwitus tundmatule, nr. 17.
 „ — „, Püha õõ, nr. 24.
 „ — „, Waletajad, nr. 24.
 W. Scheff Naine kuristiku kaldal, nr. 19—20.
 Else Höffer, Ohwer, nr. 20.
 A. Wohlmuth, Walmid, nr. 20.
 J. Sturm, Walmid, nr. 21.
 R. Blasius, Charles Dickens, nr. 23.
 P. Ernst, Pilt, nr. 23.
 O. Böttger-Seni, Ohtuהלewus, nr. 9.
 H. Goldschmidt, Laulud, nr. 24.
 D. Luschnat, Külaline, nr. 24.
 U. Eck, Koduigatsus, nr. 24.
 O. Boettger, Kõige rikkam, nr. 24.
 R. Volkmann-Leander, Kunstlik orel, nr. 24.

31. Shoti.

F. C. Oberg, Indialase kingitus, nr. 9—13.

32. Shweitsi.

J. Delmont, Ahsghada, nr. 10—11.
 H. K. Heiland, Maawas, nr. 4.

33. Soome.

R. Kattio, Au ahelates, nr. 23

34. Tshehhi-Saksa.

K. Münzer, Armastuse ohwer, nr. 11.

35. Ungari.

Kálmán Porzolt, Tolmutterad, nr. 5.
 F. Herczeg, Katariina ja Kata, nr. 1.
 Gyula Aranyi, Hall hobune, nr. 10.

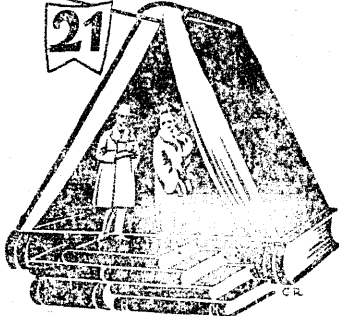
36. Wene.

A. Awertshenko, Taimetoitlik abielu, nr. 5.
 „ — „, Önnesoowija, nr. 13.
 „ — „, Autobiograafia, nr. 14.
 Lew Tolstoi, Tõeterad, nr. 11,
 „ — „, Kolm juttu, nr. 17,
 J. S. Turgenjew, Suwine wärw, nr. 13.
 Teffi, Laiskus, nr. 14.
 „ Maa ilma wara
 M. Gorki, Nooreea sõbrad, nr. 15.
 Dostojewski, Poiss rongi all, nr. 17.
 A. Tshechow, Kohtus, nr. 22.
 A. Kuprin, Kronomeeter, nr. 9.

**LAENU-
RAAMIA-
TUROGU**

21

S. KARJA 21

Pühadeks

soovitab rikkalikus ja heas
walikus

Nootisid,

kõiksugu muusikariistu,
grammofoone ja platesid,
esimese klassi pianinosid.

Eugen Brandt

Pikk tän. 29.

Kuld laulatuse ja kiwidega sõrmüsid, 56, 72, ja 92 proowidega
Kõiksugu hõbe asjad.

Seina-, laua- ja tasku kellasid. Kõigeparematest wabrikutest,
Müük rahuaegsete hindadega.

H. M Ä L L

Müüriwahe tän. nr. 9, Tallinnas.

Shokolad ja kompwekid

Nõudke igalt poolt.

Wiendat aastakäiku

algab 1926. aastal Tallinnas ajakiri „ROMAAN“ kui ainus puhtkirjanduslik ja tõsiselt rahwalik ajakiri, mis oma juttude hea waliku tagajärjel lugejate hulga poolest seisab EESTI AJAKIRJADEST ESIMESES REAS.

„**Romaan**“ ilmub, nagu seni, korralikult kaks korda kuus, ja awaldab rahwuswahelises walikus ainult häid, puhtasisulisi, laiale rahwahulgale meeldiwaid romaane, novelle, jutustusi, walme ja luuletusi, mis ka keelelt igauhele arusaadawad ning mõistetawad. Wõib julgesti ütelda, et ei ole Eestis teist ajakirja peale „Romaani“, mil oleks nii põnew ja puhas sisu ja mida nii palju loetaks.

„**Romaan**“ awab oma wienda aastakäigu ühe Kroaati kirjaniku romaaniga, mis peakirja kannab „Bessa,“ ja Itaalia kirjaniku R. de Renzis'e romaaniga „Graziella wõtl.“ Kolmandana lühemana romaanina hakkab ilmuma Rootsi kirjaniku Gustaf Geijerstami kuulus „Ema Leena poisu,“ millele weel hulk teisi romaane ja uudisjutte järgneb. Kõik need jutud on haruldaset põnewad kütkestawad lugejaid alguselt lõpuni. Peale järgnewate romaanide toome weel igas numbris 3—4 lühemat juttu, luuletusi, mõistatusi, nalja jne., rõhku pannes ainult hea waliku peale, et õigustada suurt poolehoidu, mis „Romaanile,“ on osaks saanud.

„**Romaan**“i wäljaandmist jätkab kirjastus-osaühisus „Arenq,“ mis kindlustab ajakirja korraliku ilmumise.

„**Romaan**“i telliwad peaaegu kõik raamatukogud Eestis ja ta ei tohiks üheski neis puududa.

„**Romaan**“i proowinumbrid saadame kirjanduse sõpradele aadressi saamisel hinnata.

„**Romaan**“i neli aastakäiku on weel terwelt saada. Esimene aastakäik maksab köitmata 500, iluköites 700 marka. Teine aastakäik maksab köitmata 700 marka ja iluköites 900 marka. Kolmas aastakäik köitmata 750 marka ja iluköites 950 marka. Neljas aastakäik köitmata 750 marka, iluköites 950 marka.

„**Romaan**“i tellimisi 1926 aasta peale wõtawad wastu kõik postkontorid ilma lisamaksuta, „Romaani“ abitalitused ja talitus Tallinnas Laenu pangas majas Müüriwahe tän. nr. 16. uks B.

„**ROMAAN**“i tellimise hind on 1926. aastal:

Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750. —	2 kuus (4 nr.nr.)	Mk. 160. —
$\frac{1}{3}$ „ (12 nr.nr.)	400. —	1 „ (2 nr.nr.)	80. —
$\frac{1}{4}$ „ (6 nr.nr.)	225. —	Üksiknumber	40. —

Tellimise aadress: Tallinn, Romaani talitus.

Tellimisega palumerutata, et aasta wahetusel wahet ei tuleks, sest uue aasta esimene number ilmub kohe aasta algul.

Wäljaandja: Kirjastus-osaühisus „ARENQ“